List izhaja od oktobra 1947 kot tednik — Od 1 januarja 1958 kot poltednik — Od 1. januarja 1960 trikrat tedensko — Od 1. januarja 1964 kot poltednik, in sicer ob sredah in sobotah —

GLAS

KRANJ — SREDA, DNE 29. APRILA 1964 — LETO XVII. — ST. 34 — CENA 20 DINARJEV

Ustanovitelji: občinski odbori SZDL Jesenice Kranj, Radovljica, Škofja Loka Tržič — Izdaja ČP »Gorenjski tisk« — Urejuje uredniški odbor odgovorni urednik KAREL MAKUC

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

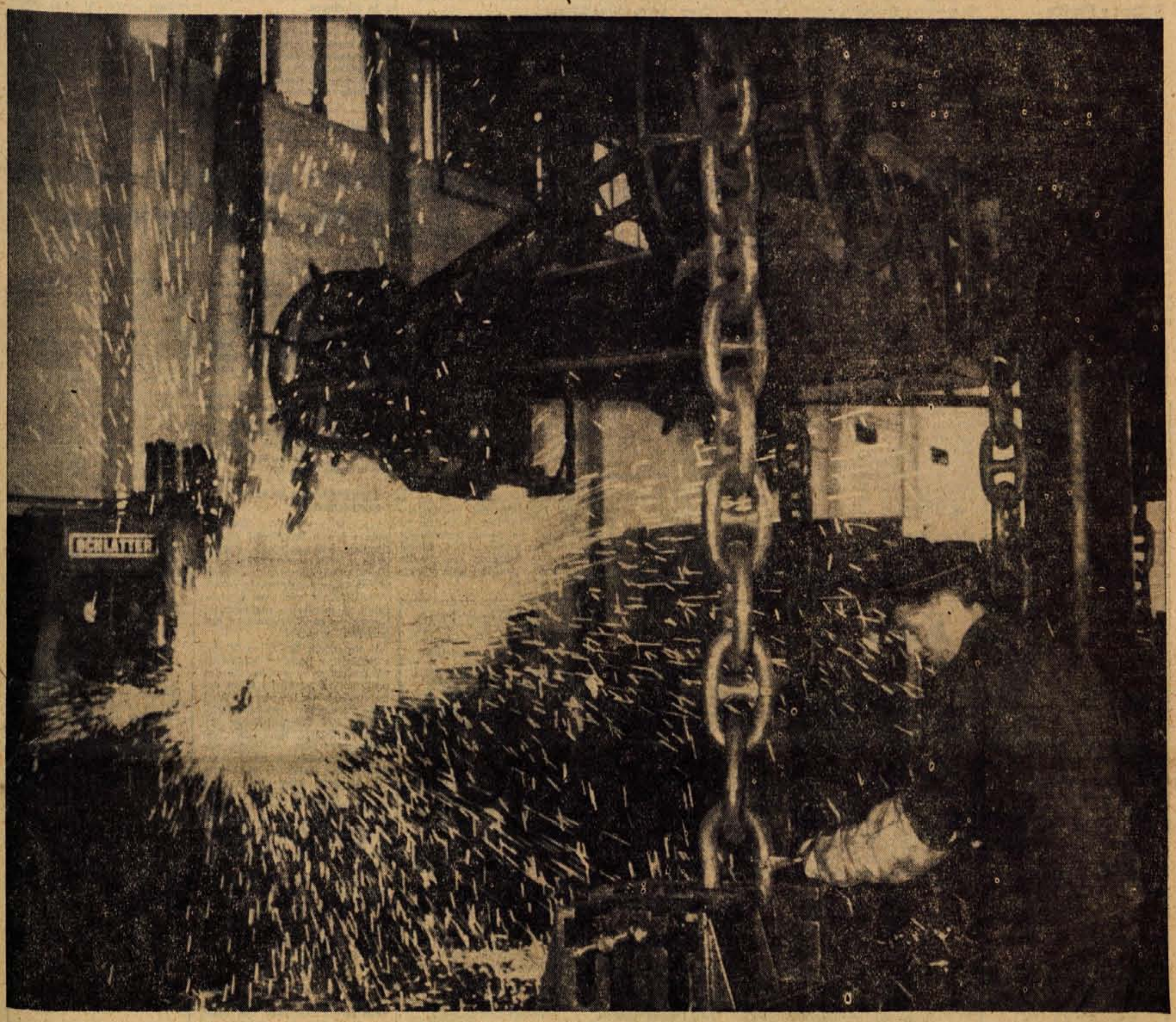

POMLAD NOVE DOBE

Razmišljali smo in se dogovorili z ženo, z možem, s svojci, prijatelji... Te dni smo že tudi vse pripravili — kupili, kar je bilo treba; ob prvomajskih praznikih si želimo razvedrila in počitka. Odložili smo (ali pa bomo) delovno obleko, očistili in pokrili stroj, zaprli vrata, kajti pred seboj imamo tri dni samo za nas — za družino, za najdražje, za osebno življenje.

Ko bomo tako praznovali morda doma, morda v svojem rojstnem kraju, morda na potovanju ali v kakem počitniškem domu ob morju, pa bomo prav gotovo pomislili tudi na to, kaj sploh praznujemo.

Zgodovina je že znana. Boj, ki se je organizirano začel za osnovne pravice delovnega človeka že v prejšnjem stoletju, je dobil svoj dan svetovnega pomena — PRVI MAJ. Tudi delavska središča naših krajev (na primer Jesenice) so dala temu gibanju svoj prispevek. In kot nekoč se tudi danes v sklopu tega mednarodnega praznika vključujemo v skupno praznovanje. Praznujemo s tistimi, ki so svoje pravice že dosegli in tudi uveljavili, praznujemo s tistimi, ki še vedno le hrepenijo po svobodi, enakopravnosti in miru, ki so še vedno pod pritiskom sile.

Pri nas je boj za osemurni delavnik, za socialne in politične pravice, že za nami. Toda boj pa še ni končan. Šele razširil se je med naše delavske vrste, med vse poštene ljudi. To je boj za lepše in mirno življenje, za resnično uveljavljanje človekove osebnosti v našem samoupravnem mehanizmu, boj za umsko in fizično sprostitev vseh naših sil, da bi dosegli skupni cilj — lepšo prihodnost, udobno življenje posameznika in družbe.

In ta boj zahteva od nas nemalo naporov, vztrajnosti, idejne zrelosti in zlasti znanja in strokovne sposobnosti. Zato, čeprav ni krvav, je ta boj težak in dolgotrajen, v njem pa moramo sodelovati prav vsi, od pionirjev in šolske mladine do delavcev in strokovnjakov, od članov na videz nepomembnih komisij v kolektivih pa vse do najodgovornejših izvoljenih odbornikov in poslancev.

V trenutnem prazničnem razpoloženju niso primerne številke in dokazi o že doseženih uspehih. Vendar, roko na srce — delo naših rok je zlasti v zadnjem desetletju docela spremenilo podobo naših krajev in tudi način našega življenja. Kar starejši, ki poznajo prejšnje čase, naj povedo, kdaj smo gradili toliko stanovanj, kdaj smo si lahko privoščili toliko oblek, mesa, sladkorja in drugega, da sploh ne govorimo o avtomobilih in televizorjih.

To je velik uspeh, uspeh vseh nas. Toda še vedno premajhen. Treba je še več. To je bil in ostaja še vedno naš cilj. Zato je prav Zveza komunistov nedavno nakazala pot, ki naj vodi k še hitrejšemu izboljševanju življenjskih razmer naših ljudi. O tem je razpravljal pred tednom tudi kongres sindikatov Jugoslavije.

Tudi vi ste že gotovo govorili o tem, morda razpravljali v vašem kolektivu, morda se že celo lotili posameznih nalog. Gre konkretno za povečevanje osebnih dohodkov, za skrajševanje delovnega časa, za večje uveljavljanje človekove osebnosti, za hitrejše reševanje njegovih osebnih in skupnih težav — za vse kar naj uveljavlja nekdanja prvomajska gesla o pravicah in hotenjih delovnega človeka.

Ob takih mislih te dni praznujemo sproščeno. Doseženi uspehi nam dajejo za to vso moralno pravico in, vsaj delno, tudi materialno možnost. Ko se bomo pa znova vrnili na delo, naj nas hrabri zavest, da smo si že ustvarili udobno sedanjost in imamo vse pogoje, da si zagotovimo še vse lepšo in lepšo prihodnost — pomlad nove dobe.

K. M.

Iskre revolucionarnega upora so se danes spremenile v iskre lepšega življenja, ki ga bomo uživali ob naših delovnih zmagah.

Vsem bralcem in prebivalcem Gorenjske zato čestitamo za praznik dela in jim želimo obilo uspehov pri delu in v življenju!

ČP Gorenjski tisk Kranj

TE DNI PO SVETU

U Tant v Parizu

V Pariz je prispel na uradni obisk generalni sekretar U Tant. Sestal se bo s premierom Pompidujem in zunanjim ministrom Couvom de Murvilleom. De Gaulle je poslal U Tantu posebno poslanico, v kateri izraža obžalovanje, ker se zaradi bolezni ne more sestati z njim. Izrazil pa je upanje, da se bosta srečala ob prihodnjem obisku v Parizu.

Sirija obtožuje ZAR

Predsednik ZAR Naser je ovrgel obtožbe iz Damaska, da se ZAR vmešava v krizo v Siriji. Poudaril je, da so izjave šefa vladajoče stranke laž, ker ZAR ne daje nobene denarne podpore upornikom. Stanje v Siriji pa se zaostruje. Po vsej državi stavkajo trgovci in kljub posredovanju generala Amina el Hafesa še niso prenehali.

VREME

VREMENSKA NAPOVED ZA DANES IN IZGLEDI ZA PRIHODNJE DNI

Še bo sončno in topleje. V popoldanskem času se bo tahlo pooblačilo. Tudi v četrtek in petek bo še deloma sončno. Kasneje postopno poslabšanje vremena.

VREMENSKA SLIKA

Področje visokega zračnega pritiska, ki zajema skoraj celotno Evropo, v severnem delu slabi. Frontalne motnje so dosegle Francijo in se pomikajo proti severovzhodu, vendar ne bodo vplivale na vreme pri nas.

VREME V TOREK OB 13. URI

Brniki — jasno, 16 stopinj, zračni pritisk 1025 milibarov, pada; Planica — jasno, 17 stopinj; Jezersko — jasno, 15 stopinj; Kredarica — jasno 2 stopinji, piha severozahodnik s hitrostjo 25 km na uro.

SNEŽNE RAZMERE

Vršič — 4 stopinje, 50 cm, cesta prevozna; Komna — 4 stopinje, 30 cm snega; Krvavec — 2 stopinji, v Tihi dolini in na Njivicah 50 cm snega.

Center za pionirska letovanja razpisuje za zdravstvena letovanja

na otoku Stenjaku in v Novigradu

8 MEST ZA VZGOJITELJICE

za delo s predšolskimi otroki od 1. do 22. junija.

Prijavijo se lahko študentke in gospodinje, ki imajo veselje do otrok. Delo je honorarno.

Sprejmemo v

sezonsko delovno razmerje:

glavno kuharico

(lahko upokojenka)

medicinsko sestro
kuhinjske pomočnice
sobarice
perico
snažilko

Mesto glavne kuharice je lahko stalno ali začasno.

Ponudbe poslati na upravo zdravilišča.

Mladinsko klimatsko zdravilišče Podljubelj, pošta Tržič

»Kovinar«

tovarna tekstilnih strojev in naprav, Kranj, Savska c. 22, razpisuje v skladu s 35. in 36. členom statuta podjetja **delovno mesto**

ŠEF KOMERCIALE

Pogoji:
— visoka ali višja strokovna izobrazba z 2 leti prakse
— srednja strokovna izobrazba s 5 let prakse v komercialni ali sorodni stroki

Ponudbi je priložiti življenjepis in dokazila o strokovnosti. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki

Združitev v Afriki

Sklep o združitvi dveh vzhodnoafriških držav, ki sta pred kratkim dobili svojo neodvisnost, Tanganjike in Zanzibara, je sprožil živo razpravljanje ne samo med afriškimi državami. Presenča namreč hitrost te odločitve, saj je več ali manj znano, da je bil sporazum o združitvi dosežen brez večjih težav. Pomena te združitve ne moremo pravilno vrednotiti, če ne poznamo razmer v tem delu afriškega sveta. Najbrž pa je združitev dveh vzhodnoafriških držav začetek širšega procesa združevanja afriških držav, o katerem obstajajo že različne ideje in pogledi, ki pa še niso dobile trdnega političnega načrta. Afrika je danes pred spoznanjem, da bi enotna in združena lažje napredovala, vendar so razlike, ki jih je zapustil različen družbeni in gospodarski razvoj takšne, da bi jih bilo usodno zanemarjati. Vsaka pobuda, ki bi prehitevala in podcenjevala te različne pogoje bi bila lahkomiselna in nepolitična.

Sporazum o sklenitvi zveze med Tanganjiko in Zanzibarom je bil sklenjen na pogajanjih, ki so trajali nekaj dni. Do sprejetja nove skupne ustave bo Zanzibar prevzel tanganjiško ustavo, prav tako pa so si voditelji obeh držav razdelili vodilne položaje v novi združeni republiki Tanganjike in Zanzibara.

Vzpodbudne so vesti, ki prihajajo iz Zanzibara, kjer so bile politične razmere v zadnjem času precej neurejene. Zlasti med mešanim prebivalstvom, ki ga sestavljajo Afričani in Arabci se je razvilo hudo rivalstvo za politični vpliv. Sporočilo o zvezi pa je politični polažaj na otoku pomirilo. Trgovina na otoku je takoj oživela. Na otok pa so se začeli vračati njegovi prebivalci azijskega porekla, ki so zadnje tedne zapustili deželo. Popustila je tudi napetost v posameznih vaseh, kjer je afriški živel preganjal vaščane arabskega porekla, ki pa se zopet vračajo na svoje domove.

Nova ustava bo dala Zanzibaru široko samoupravo, le zunanje zadeve, narodna obramba in notranje zadeve bodo v pristopnosti zveznega parlamenta.

Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki

Slavnostne seje in sprejemi

27. APRILA je bila organizacija OSVOBODILNE FRONTE, ki je pomenila začetek vseljudskega boja proti okupatorju v Sloveniji, in se je razširila v socialistično tribuno današnjih dni, stara trilndvajset let. Na pobudo Komunistične partije je bila ustanovljena 1941. leta že naslednje leto je doživela zelo velik razmah, ki je ob veliki zavesti njenih članov in simpatizerjev pomenil skorajšnjo zmago nad zavojevalci. — V spomin na obletnico tako pomembnega dne v slovenski zgodovini smo te dni spet razobesili zastave in z nekaterimi prireditvami počastili praznik. Številne proslave so bile po vsej Gorenjski nekaj pa jih bo v spomin na ta dogodek še v sklopu praznovanja 1. maja.

● KRANJ — V ponedeljek ob 18. uri je bila v počastitev obletnice ustanovitve OF slavnostna seja občinskega odbora Socialistične zveze. Razen te osrednje slovesnosti pa so slavnostne seje pripravile tudi krajevne organizacije, ki so izkoristile to priložnost in sprejela nove člane. Širši tovrstni seji sta bili v Kranju in na Planini.

● JESENICE — Železarsko mesto je 27. april počastilo s posebnim delovnim uspehom teritorialne skupnosti. Na razširjeni seji občinske skupščine, ki je bila v ponedeljek v Čufarjevem gledališču, so odborniki sprejeli občinski statut. Pri tem dogodku je bilo navzočih kakih 250 občanov, ki jih je pozdravil predsednik občinskega odbora SZDL Roman Tržan. Slavnostno sejo so imeli tudi na Plavžu. — Interno je skoraj vsaka šola počastila praznik ustanovitve OF, skupno akademijo pa sta imeli metalurška šola in gimnazija.

● TRŽIČ — Tudi tržiška občina je praznik počastila s slavnostno sejo. V nedeljo pa je tržiški radio posvetil temu dogodku oziroma obletnici polurno reportažo. Na skupni seji so predstavniki družbeno-političnih organizacij čestitali znanemu revolucionarju Petru Uzarju s Pristave, ki je prav te dni praznoval 70-letnico rojstva.

● ŠKOFJA LOKA — Računajo, da so v loški občini ob dnevu Osvobodilne fronte sprejeli kakih 300 mladincev v organizacijo Socialistične zveze. Slavnostne sprejeme novih članov so organizirali namreč v Škofji Loki (na kopališču), Retečah, Železnikih in Gorenji vasi. Sicer pa bo praznovanje tega dne povezano s proslavljanjem praznika dela, ki ga bodo v Škofji Loki proslavili v četrtek na Mestnem trgu, kjer bo zborovanje z govorom revolucionarja in podpredsednika glavnega odbora SZDL Slovenije Joža Vilfana.

● RADOVLJICA — Številne proslave so priredili v delovnih kolektivih in šolah, ki so na ta način počastili tudi prvomajske praznike. Osrednje prireditve ni bilo, pač pa so na priporočilo občinskega odbora SZDL skoraj vse večje krajevne organizacije pripravile slavnostne seje s kratkimi programi.

Danes bo voda iz Radovne stekla v Blejsko jezero

V okviru prvomajskega praznovanja bodo na Bledu danes 29. aprila ob 10. uri dopoldne slovesno odprli vodo po cevovodih iz Radovne v Blejsko jezero. Otvoritev naprav bo v Mali Zaki na Bledu, za tem pa si bodo gostje in obiskovalci ogledali še vtočni mehanizem v GRABČAH, koder bo Radovna tekla v glavni cevovod.

V teh dneh so že spustili vodo v cevi med razteženikoma, tako da so preizkusili delovanje naprav. Opravili so tudi nekatera druga dela, med drugimi tudi terenska, in sicer na odseku, koder vodi glavna vodovodna cev.

V PRAZNIČNIH DNEH PO GORENJSKEM

Letošnje prvomajske praznike bodo v krajih radovljiške občine kot kaže lepo praznovali. V podjetjih in pri krajevnih organizacijah pripravljajo interne svečanosti, na katerih sprejemajo mlade člane delovnih kolektivov v sindikalno ali mladinsko organizacijo. Največ pa bodo prvomajske dni praznovali v naravi.

V turističnih krajih na Bledu, v Bohinju, v Lescah v Radovljici ter drugod so za prvomajske dni poskrbeli za razvedrilo in za dobro počutje obiskovalcev. Odprti bodo vsi hoteli, v prenovljeni Kazini bo vsak večer družabna prireditev. Odprti bodo tudi vse sezonske trgovine, gostišča in paviljoni. Trgovine se bodo dobro preskrbele z vsakovrstnim blagom. Na Blejskem jezeru bo na dan 1. maja popoldne preizkusna veslaška regata, 2. maja pa bodo v zdraviliškem parku priredili promenadni koncert. Redno bodo v prazničnih dneh obratovali restavracija in bife na gradu in na Straži.

V zgornjih prostorih Kazine bo od 1. maja dalje odprta sezonsko gospodarska propagandna razstava in čitalnica. Posebej bo privlačen Bohinj zaradi žičnice na Vogel, ki bo že redno obratovala vse dni med prazniki. Na Bohinjskem in na Blejskem jezeru bo še posebno prijetno, če bo lepo vreme. Vse čolne bodo spustili v jezero, tako da se bodo obiskovalci po daljšem času spet lahko popeljali. Skratka, izletniški turizem se bo v prihodnjih dneh močno razširil.

ZA LETOSNJI DAN MLADOSTI

Mladinske in športne organizacije radovljiške občine se že prav pridno pripravljajo na letošnje praznovanje dneva Mladosti. Tudi šole se za ta namen pripravljajo na različne prireditve in tekmovanja. Domala vse prireditve, v počastitev praznika mladosti, se bodo zvrstile v dneh od 18. do 25. maja. Mladinski aktivi, klubi in organizacije bodo tekmovali zlasti v športu, 23. maja pa bo zaključna prireditev ali javna mladinska oddaja, in sicer na Bledu. Šest mladinskih skupin se bo pomerilo v znanju gospodarstva občine, kulturnih zanimivosti, književnosti NOB ter o poznavanju športnih dogodkov. Priredili bodo tudi tradicionalni tek po ulicah Bleda. Za učence višjih razredov osnovnih šol in za mladince drugih šol pa bodo organizirali srečanje s književniki — pisatelji partizani.

Kam za 1. maj

Čeprav bo lepo vreme tudi letos delovne ljudi najbrž zvabilo na oddih v naravo, bomo tudi tokrat — kot ponavadi — objavili nekaj napotkov — in sicer, kje bodo večje prvomajske prireditve in slovesnosti, da se jih bodo naši bralci lahko udeležili.

● **ŠKOFJA LOKA** — Zvečer pred praznikom dela bo na Mestnem trgu veliko zborovanje, na katerem bo govoril poslanec v zvezni skupščini dr. Joža Vilfan. Hkrati bodo razglasili rezultate in podelili nagrade najboljšim udeležencem enomesečnega tekmovanja športnikov škofjeloških delovnih kolektivov. Po zborovanju bo na sporedu štafetni tek, medtem ko bosta popoldne na igrišču zanimivi nogometni tekmi.

Predsednik občinske skupščine Milan Osovnikar bo danes ob 13. uri izročil priznanja, s katerimi je graditelje Skopja odlikoval predsednik republike, delovnemu kolektivu škofjeloške Jelovice ter devetim posameznikom — delavcem Jelovice in Tehnika.

V počastitev praznika so v risalnici osnovne šole v Škofji Loki odprli razstavo o teoretičnem poglabljanju marksizma. Razstavo je pripravil občinski komite ZKS in gojenci visoke šole za politične vede v Ljubljani, namenjena pa je tudi počastitvi spomina na 150-letnico rojstva revolucionarja Karla Marxa.

● **TRŽIČ** — Danes popoldne bo v muzeju otvoritev razstave tržiških slikarjev — amaterjev in dokumentov NOV.

Jutri, v četrtek popoldne, bo na Trgu svobode promenadni koncert domače godbe na pihala. Zvečer bo v Cankarjevem domu slavnostna akademija, na kateri bo sodelovalo več kot 200 nastopajočih. Program bodo izvajali učenci tržiških šol in godba na pihala.

V počastitev praznika dela bodo v Tržiču razna športna tekmovanja. Tako se bodo z zračno puško pomerili strelci, tekmovali pa bodo tudi kegljači in rokometaši iz tržiških šol.

● **BLED** — Delavski praznik bodo na Bledu počastili s slovesno izročitvijo namenu letos zgrajenih sanacijskih naprav, ki bodo očistile vodo Blejskega jezera.

● **Jesenice** — Že po tradiciji bodo za prvi maj Jeseničani in okoličani obiskali Poljane, odšli pa bodo tudi v druge prijetne kraje svoje občine. Sicer pa bodo za praznik na Potokih na Cimkovi hiši odkrili spominsko ploščo organizatorjem upora na Gorenjskem, ki so se tam pogosto zbirali in kovali svoje borbene načrte.

● **PODBLICA** — Tekstilna tovarna Tekstilindus bo v petek ob 10. uri na Podblici organizirala praznično srečanje svojih delavcev in članov drugih kranjskih kolektivov ter vaščanov Nemilj in Podblice. Na tem vikendu bodo s kulturnim programom sodelovali šolarji in folklorna skupina domačega društva. — J.

Radio Tržič

ČETRTEK — 30. aprila

15.00 Prenos poročil Radia Ljubljana — 15.15 Glasbene čestitke — 15.45 Domače novice in nekaj obvestil — 16.00 Zaključek oddaje

PETEK — 1. maja

9.00 Prazнična oddaja, v kateri bodo čestitali delovni kolektivi, vmes nekaj reportaž iz dela posameznih kolektivov — 12.00 Zaključek oddaje

NEDELJA — 3. maja

9.00 Domače novice in oddaja o lovu — 9.30 I. del glasbenih čestitk — 10.00 Prenos ljubljanske oddaje »Še pomnite, tovariši« — 10.30 Lokalna obvestila, vmes prenos športnega dogodka — 11.00 Aktualna tema — 11.15 II. del glasbenih čestitk — 12.00 Oddaja o spomeniškem varstvu — 12.10 Zabavno glasbena oddaja — 13.00 Zaključek oddaje

Pred okrožnim sodiščem v Kranju se je začela obravnava

O jeseniških mesarjih

Vse se je vrtelo okrog poslovalnice številka 3

Kranj, 28. aprila — Pred petčlanskim senatom, ki mu predseduje sodnik KAREL MISJAK, se je danes na Okrožnem sodišču v Kranju začela razprava proti bivšemu direktorju Mesarskega podjetja Jesenice IVANU BERNIKU, računovodju istega podjetja LEOPOLDU MAVCU in poslovodji Mesarskega podjetja v poslovalnici št. 3 na Jesenicah FRANCU STRAHU.

Obtožnica bremeni bivšega direktorja Ivana Bernika, da je izrabil svoj uradni položaj in svoje pravice kot direktor s tem, da je drugemu pridobil protipravno premoženjsko korist, ki je večja kot MILIJON DINARJEV. Bernik je kot direktor po sklenitvi pogodbe med Mesarskim podjetjem in Železarno na Jesenicah o dobavi mesa po znižani ceni od 30 do 50 dinarjev pri kilogramu naročil soobdolženemu Francu Strahu, da za kritje znižanja cen pri mesu po pogodbi daje Železarni in drugim kupcem VEČ KOSTI, OBREZANE GOVEJE GLAVE itd. Vse to naj bi Strah prodajal kot POLNOVREDNO MESO. Znano pa je, da je cena za kosti in obrezane goveje glave ter podobno manjkvalitetno meso precej nižja. Bernik je naročil Strahu še, naj pri vsem tem »DOBRO GOSPODARI«.

Zaradi takšnega ravnanja direktorja in ostalih dveh obtožencev je Mesarsko podjetje na Jesenicah **zaslužilo pri prodaji mesa Železarni 7,826.211 dinarjev več, kot bi bilo upravičeno, glede na kvaliteto mesa.**

Razen tega je obtoženi Bernik v začetku leta 1961 naročil Strahu, naj daje uslužbencem, zaposlenim **v upravi Mesarskega podjetja meso brezplačno.** Strah je direktorja poslušal in izdal od sredine 1961. leta do sredine 1963. leta okoli 1.300 kilogramov mesa v vrednosti okoli 500.000 dinarjev in tako ustvaril vrednost poneverjenega premoženja za nad 300 tisoč dinarjev.

Bernik je tudi nevestno poslovel in delo organiziral tako, da je dobro vedel, kaj lahko nastane. Namreč, ko so ustanovili poslovalnico številka 3 na Jesenicah v letu 1961, so tu prodajali meso le gospodarskim organizacijam, v glavnem v večjih količinah. Bernik, kot kaže POSLOVANJA tu ni preveč nadziral in si je zaradi tega Strah prilastil meso v vrednosti za 2,286.000 dinarjev.

Poslovodja poslovalnice št. 3 Strah se pred sodniki zagovarja za dve kaznivi dejanji, in sicer za to, ker si je prilastil meso v vrednosti 2,286.000 dinarjev, kot smo že omenili, ker je dajal uslužbencem iz uprave podjetja meso zastonj po naročilu Bernika in sicer okoli 1.300 kilogramov. Razen tega je Strah omogočil, da je Mesarsko podjetje zaslužilo pri prodaji mesa Železarni 7,826.211 dinarjev.

Računovodja Mesarskega podjetja na Jesenicah Leopold Mavec je močno kršil načela samoupravljanja in tudi drugače očitno nevestno ravnal v poslovanju, čeprav je vedel, da zaradi tega lahko nastane velika gospodarska škoda. Mavec ni organiziral po svoji službeni dolžnosti mesečnega popisa blaga, ni napravil mesečnih obračunov in ni organiziral blagovne evidence, razen tega kot smo že omenili o vseh teh napakah, o prilaščanju mesa in drugem, ni obvestil organov delavskega samoupravljanja v podjetju.

Mavec je narodil kaznivo dejanje tudi s tem, ko je lani v januarju, februarju, juniju, oktobru, novembru in decembru vpisal v mesečne obračune kalo v različnih zneskih, čeprav tega v poslovalnici št. 3 ni bilo, uničeval je tudi uradne listine.

Danes je bila prečitana obtožnica, iz katere smo povzeli te podatke. Zaslišani so bili tudi obtoženci. Razprava se bo nadaljevala v torek, 5. maja.

M. ŽIVKOVIĆ

KOLESAR HUJE RANJEN

Tržič 28. aprila — V nedeljo zvečer okoli 21.30 ure je prišlo do prometne nesreče v Križah pri Tržiču. Mopedist Planinc Viljem je podrl kolesarja Janeza Uzarja.

Nesreča se je zgodila tako, da je šel kolesar peš ob kolesu, nasproti pa mu je pripeljal mopedist, ki je kolesarja zadel in ga podrl. Kolesar Uzar je dobil težje telesne poškodbe. Mopedist je bil le laže ranjen. Uzarja so takoj prepeljali v ljubljansko bolnišnico in je njegovo stanje še kritično.

TUDI PO VASEH, PREVIDNOST!

Podbrezje 28. aprila — Preteklo nedeljo okoli 11. ure sta v Podbrezjah trčila na vaškem križišču mopedist Franc Praprotnik in voznik motornega kolesa KR 11-138 Cvetko Jovičić.

Do nesreče je prišlo zaradi tega, ker je mopedist pripeljal po levi strani ceste proti Podbrezju, nasproti pa je pripeljal motorist. Prišlo je do trčenja. Pri tem je mopedist Praprotnik dobil pretres možganov in si zlomil nos.

SMRT ŠESTLETNE DEKLICE

Jesenice, 28. aprila — Pretekli teden sta se igrali v kleti stanovanjskega bloka v ulici Svetina Viktorja na Jesenicah BRANKA JEVŠČEK in TANJA GROBOVŠEK. Našli sta posodo z bencinom in ga prelivali v manjšo posodo. Polili sta ga tudi po tleh. Zato sta bencin hoteli pobrisati.

Pri tem sta se sklanjali nad mlako bencina in obe vdihavali strupene bencinske hlape. Kmalu sta bili obe v nezavesti. Tanja je padla na tla na obraz, Branka pa bliže zaprtih vrat na hrbet.

Ker deklic ni bilo domov, so jih pričeli iskati. Ko je prišel Jevšček zvečer domov, je videl v kleti luč. Takoj je pogledal v klet in videl obe deklici na tleh nezavestni. Z rešilnim avtomobilom jeseniške Železarne so ju takoj prepeljali v jeseniško bolnišnico, kjer je Branka ostala pri življenju, Tatjana, ki je zaužila več bencinskih hlapov, je podlegla.

● Žalosten primer, ki je nedvomno največji udarec za starše, ● velja kot resno opozorilo, da ● klet ni za vskladiščenje bencina in da je podobna tekoča ● goriva nujno skrbno shranjevati na mesta, ki otrokom niso ● dostopna.

P. Ulaga

POŽAR V LESNO GALANTERIJSKEM OBRATU NA JESENICAH

Jesenice, 28. aprila — Pretekli petek kmalu po 17. uri je nastal požar v Lesno galanterijskem obratu na Jesenicah. Jermen na stroju s transmisijo se je premaknil, da je z drsanjem po nepravem mestu s trenjem povzročil ogenj, ki se je hitro razširil. Kljub takojšnjemu gašenju navzočih delavcev in pomoči poklicne gasilske čete, je požar povzročil okoli 7 milijonov dinarjev škode.

P. U.

Podlegel med prevozom v bolnišnico

Škofja Loka, 28. aprila. — Na Trati pri Škofji Loki se je v nedeljo zvečer okoli 20. ure smrtno ponesrečil kolesar Peter Krajnik.

Pokojni se je s kolesom peljal iz Škofje Loke proti Ljubljani. Nasproti pa mu je pripeljal avtobus KR 41-34, ki ga je upravljal Alfred Čuk. Do srečanja je prišlo ravno na mostu. Tu pa je kolesar Peter Krajnik zavozil verjetno preveč vstran in padel z mosta v potok. Zanimivo je to, da se kolesarja avtobus ni prav nič dotaknil. Krajnik je med prevozom v ljubljansko bolnišnico poškodbam podlegel.

ČRNO NA BELEM

Nemirni dolini

DVE preseljevanji sta bili v dolinah Sor. Sprva so se ljudje srdito pognali iz doline navzgor. Oživele so samotne kmetije in oddaljena naselja na obronkih Ratitovca, Črnega vrha, Jelovice... In potem nazaj! Z vso silo so vdrli spet v doline. Oddaljeni hribovski kraji so ostali še bolj pusti kot prej. Celo prijazne domačije, obdane s sadnim drevjem in visokimi češnjami, ki te dni poganjajo prve cvetove, so ostale prazne in zapuščene. Zato pa je v dolini živahneje. Po črnih asfaltiranih cestah ropotajo tovornjaki tovarne puhtijo dim in zvok siren odmeva od nežno ozelenelih bukovih gozdov.

Da, trindvajset let je in še več od prvega zagona, od tistega dne, ko so tam odjeknile prve uporniške puške, ko je v decembrskem mrazu vzplamtela vsa Poljanska dolina, ko so goreli mostovi in domovi, ko so iz sotočja obeh Sor množično odšli v »hribe«. Kmalu pa bo že devetnajst let od nasprotnega zagona, ko so odredi in brigade dokončno zavzele dolino. Potem pa je ritem življenja burno vzplamtel. Hitro so rasle tovarne, mostovi, zadruge, ceste, šole stanovanjske hiše. In to življenje je zajelo vse širši krog ljudi iz hribovskih krajev, jih privabljalo v doline, jih sprejelo v drugačno — novo in lepše življenje.

Kako daleč se zdi tisti čas! Danes se je življenje umirilo. Zagoni iz dolin in hribov so se umirili v ritmu načrtnega razvoja. Skupina nasmejanih vajencev raznih strokovnih šol, ki sem jih srečal na škofjeloški postaji ondan, nič več nevedo o tem. Zanje je to samo zgodovina iz knjig. Nastal je nov rod, poln nad in življenja, poln znanja in hotenj. Spomini na teste čase pa bledijo, se zožujejo v pravljice in se umikajo v zaprašene arhive zgodovine.

DEKLIŠKA TOVARNA

Na Češnjici so pravkar razkladali debele hlode s tovornjaka. Njihova spretnost s cepini je morda še iz časov, ko so si služili kruh le kot vozniki s konji, kot gozdarji, kot oglarji po kotanjah tistih okoliških gozdov. Danes so tu kot vešči in spretni delavci. Več sto jih je takih. In njihovi debeli hlodi, predelani v razne izdelke, se spreminjajo v denar. Oni niso več umazani oglarji, zapuščeni »holcarji« in »furmani,« marveč samozavestni gospodarji skupnega dela. Vrsta njihovih prijaznih hišic, ki se vrstijo navzgor proti Rudnemu, je zamenjala njihove nekdanje gorske koče in drvarske bajte. Te hišice nemo in prepričljivo dokazujejo lepše življenje.

Pred staro pečjo v Železnikih se je ustavil avto. Moški je izstopil, se nekajkrat zavrtel z svetlomerom in zatem usmeril fotografsko lečo v visok stolp. Toda ta peč ni samo spomin na nekdanje železarstvo. Tradicije so še danes žive. Mala tovarna NIKO, zlasti pa tovarna elektromotorjev, ima svoje korenine v železarstvu.

Obstalih smo ob krožnih trakovih montaže elektromotorjev. Kar trije trakovi tečejo eden ob drugem. Sto in sto malih delov, vijakov, vzmeti in spojk, se na koncu traku združi v sestavljeni motorček, ki bi ga lahko stlačil v hlačni žep. In kdo to dela! Skoraj sama mlada dekleta, največ med šestnajstimi in dvajsetimi leti. Bile so bolj zadržave v razdekle, mi ni zaupalo ne imena ne let. Povedala je le, da se je lepo privadila delu, da dobro zasluži, da se vozi s kolesom domov in da... Drugo so bolj intimnosti.

Taka dekleta, kot so povedali organizatorji, imajo največ uspeha pri tem delu. Starejše, utrujene roke, zlasti moške, niso tako spretne in hitre. Tako imajo tu pravo dekliško tovarno. Namesto da bi v teh letih morale iskati službo kot »dekle,« klekljati čipke in v plahosti pričakovati premožnega ženina, kot je bilo včasih, so danes ta dekleta samozavestna in samostojna.

IZ GOROPEKE

Žirovski vrh, Rovte in drugi drugi vrhovi so bili ondan še goli, čeprav so hrepeneče pričakovali pomlad, ki se je po bukovem gozdovju nezadržano dvigala iz Žirov navzgor. Tam nekje na Rovtah je Češmelj — velika domačija, ki je bila pred dvajsetimi leti začasni topli dom tolikim dolincem. Danes sta tam samo še dva človeka. In koliko je takih kmetij po teh hribih! Bile so tam radijske postaje, mize, polne pisalnih strojev, pod sklednikom brzostrelke in ponoči vsa hišo polna utrujenih spečih borcev. Danes? Vse pusto in prazno.

Take misli se vsiljujejo ob pogledu na te kraje iz Goropek (okrog 740 m nadmorske višine), dobre pol ure hoda iz Žirov. Lani so odprli tukaj nov prijeten dom, ki je prva lepa turistična vaba v tem kraju.

Odšli smo nazaj v Žiri. V velikem šolskem poslopju je zazvonilo. Smeh in vrišč se je razsul čez dvorišče, vse naokrog. Potem so vozovi in avtobusi odpeljali na vse strani. Mestece je znova ostalo prazno, mirno. Toda le malo časa. Odprla so se vrata Alpine, Oblačila, Traka, Kladivarja, mizarstva, zadruge... Včasih so bili znani samo močni delavski čevlji iz tega kraja. Danes so tudi še kvalitetna šestila, modni plašči, okusni damski čevlji...

Pritisk v dolino ob drugem preseljevanju je bil tudi tu močan. In križi, kjer so nekoč hodile mračne, sklonjene postave z rumenimi haljami in belimi trakovi, vse to je odstopilo prostor novemu času, novim zahtevam človeka. Pod oboki nekdanjih samostanov brnijo stroji in izdelki zavestnih delavcev gredo daleč v svet.

Življenje pa je zahtevalo še več. Zato nastaja na nekdanjih krompiriščih in košenicah na Trati popolnoma nova Loka. Velika industrijska poslopja, svetle stanovanjske hiše, široka cesta — vse se tam širi in izpopolnjuje. Mnogi nekdanji kmečki fantje iz Dražgoš, Prtovča, Podlonka, Sorice, Martinj vrha in od drugod so tu našli novo življenje, uredili so si svoj lepši dom...

To sem lahko videl pred dnevi, ko sem obiskal te kraje Pogovarjal sem se z mnogimi delavci, z nekdanjimi borci, z nasmejanimi dijaki, z voditelji gospodarskega, kulturnega in družabnega življenja. (Naj mi ne zamerijo, če ni prostora za njihova imena in za njihove besede!) Šel sem v tovarne, šole, zadruge, dvorane... Povsod nastaja novo življenje. Zato bodo ob prvomajskih dnevih s samozavestjo praznovali uspehe svojih rok.

K. MAKUC

Matija Suhadolnik-Luka — Partizanska zgodba

UKANA pri Stiški vasi

Nekega decembrskega dne 1943. leta je tretja kranjska četa taborila bližu Senturške gore pod Krvavcem. Takrat je prišel k nam tudi Ivan Vambergar-Fajfar, prvi komandant kokrškega bataljona. V tistih dneh je Fajfar po terenu utrjeval močno zrahljane organizacije OF. Komisar čete je bil Jurko, star Fajfarjev znanec. Po krajšem dogovoru sta skupaj odšla na sestanek, ki naj bi bil v eni izmed bližnjih hiš. Z njima je odšel tudi kurir Grega in ju spremil v Jagodičevo hišo.

Posedli so okoli mize in začeli sestankovati. Grega, preizkušen in na vse pripravljen kurir, pa je oči vedno obračal na vse strani, zato je med sestankom dostikrat pogledoval skozi okno. Nikoli nisi mogel biti čisto brez skrbi...

Naenkrat je ves presenečen opazil in ugotovil, da se tik ob hiši motajo zelene postave Nemcev! Skočil je na noge in zavpil:

»Tovariši, obkoljeni smo!«

Potem se je pognal proti vratom... in kmalu za tem je že zaropotalo!

Mi, ki smo ostali v taborišču, smo naenkrat prestregli odmeve kratkega rafala!? Kaj naj bi to pomenilo? Ugotovili smo, da je zapela brzostrelka! Tedaj sem bil komandir čete. Vedel sem, da to pokanje ne more pomeniti nič dobrega. Zato sem ljudi naglo razporedil na bližnje in najprimernejše položaje...

Ko smo tako napeto čakali, kdo bo prišel in kaj se bo zgodilo naslednji trenutek, je ves zasopljen pritekel kurir Grega. S pretrganimi besedami je bolj izdihal, kakor glasno povedal, kaj se je zgodilo. Tako smo zvedeli, da se je iz obkoljene hiše prebil tako, da je kar s pestmi podrl dva Nemca, ki sta stala pri vratih. Njegov napad ju je presenetil in tako je ušel.

Zdaj smo vedeli, kaj se je zgodilo v hiši in okoli nje! Tovariša in domači so gotovo padli v nemške roke!

Zato nisem dolgo premišljeval; naglo sem se odločil in odsekal:

»Prostovoljci, za menoj!«

Ne da bi gledal, če in koliko jih je za mano, sem se pognal naprej. A ko sem se ozrl, ni bilo težko ugotoviti, da so te moje besede in koraki potegnili v tek še dvanajst tovarišev! Da, nismo hodili, tekli smo čez drn in strn v smer, kjer so napadli naše tovariše. Do tja, kamor bi človek običajno potreboval deset minut, smo prihiteli v dobri minuti. Skrb za človeka-soborca je vlivala tako čudovito silo, da smo včasih počenjali tudi kaj takega, da se danes čudimo, kako smo to zmogli. In skrb, zlasti za komandanta Fajfarja, ki smo ga zaradi junaštva in tovarištva vsi imeli radi, je bila še posebno velika. Le kaj se je zgodilo obkoljenima?!

Odgovor smo dobili brž, ko smo se ustavili blizu hiše. To je bilo pretresljiv, srh in maščevanje vzbujajoč prizor; pred hišo je ležal komisar Jurko, prestreljen in mrtev, komandanta Fajfarja pa so Nemci že zvezanega odvlekli navzdol proti Cerkljam!

Kaj zdaj? Mrtvemu ni bilo več pomoči, a komandanta bi bilo le treba poskusiti rešiti. Okolica je bila tedaj pobeljena z novo, svežo belo odejo, v kateri je noga puščala sled. To nam je dalo misel, da bi se spustili za Nemci, ki so vodili ujetnika. Obrnili smo se in pognali za odhajajočimi Švabi.

Sled nas je vodila navzdol proti dolini, zato smo tekli še hitreje. Že med to dirko nas je obšla misel, kako bi se lotili reševanja, zato smo stekli še bolj in Nemce, ki so se tudi naglo podvizali skozi gozdove, skušali prehiteti. Zavili smo s poti, napravili majhen ovinek in ko smo bili prepričani, da so oni z ujetnikom že za nami, ob primerni vijugi, ki jo je delala pot, polegli v zasedo. To je šlo najmanj tako naglo kakor v filmu, in zdaj smo iz oboroženega polkroga gledali podse in na pot, kakor v kakšnem letnem gledališču. Bili smo blizu Stiške vasi in napeto pričakovali, kdaj se bo prikazala kolona z ujetim komandantom?!

Ni bilo treba dolgo šteti minute, ko so se pokazali na čistini pod nami. Toda, bilo jih je več kot nas in dobro so bili oboroženi, predvsem z avtomatskim orožjem. A čakati nimo smeli več. Zato sem kar moč glasno zavpil:

»Ogenj!«

Komaj sem izgovoril to pomembno besedico, so jo že preglasili naši streli. Nemci, bili so žandarji, pa niso tekli, kakor smo potiho želeli, da se bo zgodilo ob presenečenju. Polegli so in čeravno s slabših položajev kot mi, takoj začeli nažigati nazaj proti nam. Pri vsem nas je skrbelo, kaj se bo zgodilo z našim komandantom, ki je zvezan tičal med Nemci. Navsezadnje ga lahko poišče še kaka naša krogla! Z očmi smo iskali, kje naj bi bil, a ga nismo mogli opaziti. Zdaj, ko se je vnelo medsebojno streljanje, nismo mogli več računati na presenečenje ali na njihovo uničenje. Poleg tega jih je za kaj takega bilo tudi preveč. Sedaj bi zalegla samo preračunljivost ali kaka svojevrstna ukana. Medtem smo na gosto streljali. Tedaj mi je šinilo v glavo nekaj, kar bi utegnilo pomagati. Močno sem zavpil:

»Bataljon, levo! Obkoli! Z levim krilom naprej, desno krilo v hrbet, jurišl«

Resnično smo se dvignili in streljali še močneje — ter ugibali, kaj se bo zgodilo?

In med ta naš juriš ter vse redkejše strele, smo z nemške strani prestregli vznemirjeno povelje:

»Schnell zurück! Bandit ist kaput!«

Nedvomno so morali biti med njimi tudi taki, ki so razumeli naš jezik, kajti Nemci so se začeli umikati, s seboj pa so odvlekli nekaj mrtvih in enega hudo ranjenega. Mi pa smo jim takoj, a previdno sledili, kajti naš »bataljon« je še vedno štel samo dvanajst, ne kdo ve kako oboroženih fantov. Toda, vse je kazalo, da je ukana z »bataljonom« uspela in umikajoče žandarje smo preganjali vse do doline.

Tam pa, kjer smo se spopadli, sem kmalu nato prav jaz našel zvezanega, okrvavljenega, prestreljenega in ležečega komandanta Fajfarja. Bil je še živ. Naglo smo ga osvobodili vezi in komandant si je kmalu opomogel.

Bogata zgodovina Škofje Loke je prav sedaj najbolj razgibana. Ljudje so s hribov prišli v mesta za zaslužkom in lepšim življenjem.

POMLAD V LJUDEH

V dneh pred prvomajskimi prazniki delovne organizacije, stanovanjske skupnosti in zasebniki pridno urejajo okolico stanovanjskih naselij, hiš, vrtov, nasadov in parkov. Narava sama v tem času sili človeka na vrt in dvorišče in drugam v bližnjo okolico. Stanovanja in vrtove poživi prvo spomladansko zelenje in cvetje. Kdo bi mogel ostati brezčuten do lepote, v kakršno se odene narava.

Ljudje pa spremembe v naravi doživljajo zelo različno, kakor jim pač velevajo čut, razpoloženje in čas.

Poznam MILANA, dober prijatelj je. Na svojem delovnem mestu je prizadeven, vesten, poln odgovornosti do dela. V zadnjih nekaj letih še ni manjkal. S trudom in pridnostjo si je postavil lepo hišo, v posebno veselje pa mu je vrt okrog hiše, v katerem raste skorajda več cvetja in lepotnega grmičevja kot koristnega sočivja, povrtnin, sadežev ali krompirja. Torej Milan je človek, ki ljubi urejenost in cvetje. Pozimi je s hrepenenjem zrl skozi okno v zasneženo pokrajino, v njegovih očeh pa ni bilo bleska. Komaj pa je izginil sneg in so se odtekle vode, že je bil na vrtu, grabil je, brskal, čistil in zažigal plevel. Prvi v okolici je prekopal vrt in tudi okrog njegovega čebelnjaka je oživelo.

Tudi MARIJANU ni kaj očitati. Dober družinski oče je, tudi na delovnem mestu je vzoren, saj je nedavno tega prejel celo nagrado z zlato plaketo. Ko je potrkala pomlad na duri, ga je žena obzirno opozorila na delo zunaj na vrtu in opravila. »Ne bodi nestrpna, saj je še čas, bomo že uredili!« To se je ponovilo nekajkrat. Sosedje so skorajda že vse naredili. Marijan pa je moral tudi v lepih sončnih popoldnevih nazaj v podjetje, ženi se je izgovarjal, da ga čaka polno dela. No, pa tudi na sestankih je moral biti, dolžnosti ima kar precej: predsednik sveta pri občini je, predstavnik društva, član delavskega sveta, v ribiški družini ima odgovorno delo itd; lahko bi našteli še marsikaj. To pa mu jemlje precej časa, vse popoldneve hodi po sestankih, doma pa: kdaj boš? Vsi so že! Ne misli samo na druge! Malo bolj se posveti družini, itd. Skratka, doma nezadovoljstvo, nestrpnost in naglica — za domača opravila zmanjka časa.

Pomladi Marijan ni občutil, sonce ga je redkokdaj pogrelo. Kot sekretar podjetja in večkratni predsednik je moral misliti na vse drugo. Tudi ko je bil doma, je ostal odsoten in nemiren — ženi ni mogel pogledati v obraz brez občutka krivde.

Žena ga je poskušala razumeti; z malim Marijančkom sta se lotila dela in v nekaj dneh je bilo le opravljeno.

Pri ANDREJEVIH pa je spet drugače. Stanovanje imajo slabo, v kletnih prostorih. Pred petimi leti so morali »prebasati« na slabše, ker so poslopje uporabili za druge namene. Rekli so, da bo to le začasno, ker ni druge rešitve, toda vleče se že leta. Nekdaj je z velikim veseljem vodil vrtnarijo, sedaj pa je že upokojen. S šestčlansko družino živi v dveh prostorih. Življenje gre mimo teh ljudi. Tudi pomlad za pomladjo se vrsti, ne da bi jo občutili in doživljali. Vrta na okoli hiše, vsaj zanje ne. Zaman čakajo na boljše čase, toda upanje v Andreju še ni zamrlo. Doživlja, je že kaj hujšega, pa je vzdržal. Njegovo zdravje je precej zrahljano, najbolj ga je prizadela vojna. Trdno upa, da bo prihodnja pomlad že bolj vedra, ko bo zacvetelo tudi na njegovem vrtu. Andreju se bo tedaj spet prebudila nekdanja radost — okna bodo krasile rože in zelenje, v njegovem novem stanovanju pa bo prijetno in domače. — J. B.

Krajevna skupnost ima mnogo dela

Svet krajevne skupnosti Britof pri Kranju in vse njegove komisije imajo v teh dneh polne roke dela. Komisija za statut KS opravlja oziroma sestavlja še zadnje priloge predosnutka statuta KS, tako da bo svoje delo kmalu uspešno zaključila.

Veliko dela ima tudi komisija za komunalne zadeve. Pričeli bodo z gradnjo kanalizacije v vasi Britof in Orehovlje. Najbolj delaven pa je gradbeni odbor, ki v teh dneh zaključuje z gradnjo doma »Andreja Kmetas«. Prosvetno-kulturna komisija pa se skupno z družbeno-političnimi organizacijami pripravlja za proslave ob krajevnem in občinskem prazniku in ob prazniku 1. maja.

Izlet na Srednjo Dobravo

Mladinska odseka pri planinskih društvih v Gorjah in Mojstrani pripravljata za dan mladosti večji skupinski izlet na Srednjo Radovno, ki se ga bo udeležilo 200 mladih planincev. V te kraje jih bodo prepeljali znani planinski vodniki in mlade udeležence seznanjali z lepotami gorskega sveta in zaščite gorske flore.

Enoten način dela

Na minuli seji sveta za industrijo skupščine občine Kranj so obravnavali izvoz in količinsko proizvodnjo v prvem tromesečju letos. Vzporedno s tem je bilo precej govora tudi o zbiranju statističnih podatkov, ki jih morajo posredovati statistične službe v podjetjih posameznim državnim in drugim organom, zavodom, bankam in drugim. Pri tem so ugotovili, da morajo statistične službe v podjetjih zbirati in posredovati najrazličnejše podatke za posamezne službe državnih organov, zavodov, bank in drugih, kar jih zelo obremenjuje. Da bi se izognili takemu delu, je svet zavzel stališče, da bi podatke zbirali po enotni metodologiji v enem samem centru.

Na dnevnem redu pa je svet obravnaval tudi predlog Zavoda za zaposlovanje delavcev Kranj, da bo izdelal analizo o kvalifikacijski strukturi zaposlenih, dejanske potrebe po delovnih mestih in zaposlene kadre na teh delovnih mestih v gospodarskih organizacijah. Svet je po razpravi odobraval pobudo zavoda in sprejel sklep, da se priporoči vsem gospodarskim organizacijam, da kar najbolj učinkovito pomagajo zavodu pri tem delu.

120 milijonov za stanovanja borcev

Občinski odbor zveze borcev Radovljica z uspehom rešuje številna gmotna vprašanja za svoje člane, nekdanje borce in aktiviste. Za priznavalnine je občinska skupščina zagotovila v letošnjem družbenem načrtu znatno večja sredstva kot doslej. Zelo pereče pa je še vedno ostalo stanovanjsko vprašanje. Pri občinskem odboru ZB so povedali, da je sicer v preteklem letu dobilo 18 članov, ki so upokojeni ali invalidi, stanovanja. V zadnjih dveh letih pa se je vselilo v nova stanovanja tudi 16 članov, ki so v delovnem razmerju in je zanje poskrbelo podjetje ali občinska skupščina. Skupna vrednost teh stanovanj presega sto milijonov. Tudi individualno gradnjo in popravila stanovanjskih hiš borcev je podprl sklad občinske skupščine, in dodelil za ta namen zasebnikom dolgoročna posojila. Prejelo jih je 62 članov ZB v skupni vrednosti 23 milijonov.

Kljub razumevanju in podpori, ki jo je nudila občinska skupščina pri reševanju stanovanjskega problema za borce, pa je še vedno ostalo v občini 30 članov, ki živijo v zelo slabih stanovanjih. To so večinoma ljudje, ki niso zaposleni, ali pa delajo pri manjših podjetjih ali ustanovah, ki same ne morejo graditi. Občinska skupščina je o tem problemu že razpravljala in bodo potrebni nadaljnji ukrepi, da bi stanovanjsko stisko postopoma premostili.

— J. B.

Tudi zap rvomajske praznike se bo marsikdo napotil na Bled, kjer bo ob jezeru užival spomladanske žarke. Mnoge izmed njih bo tja zvabila tudi tradicionalna regata

Skrb za ženo - proizvajalko

ŠKOFJA LOKA — Z vsesplošnim razvojem se spreminja tudi odnos do žene — proizvajalke. V novi družbeni sredini dobiva drugačno vlogo, hkrati pa dobiva individualno gospodinjstvo druge oblike, ki se prilagajajo zaposlenosti obeh roditeljev. Resda družina prenehava biti gospodarska enota družbe in proizvajalna skupnost, vendar pa so ji ostali posli individualnega gospodinjstva, ki obremenjujejo vse člane družine, predvsem pa ženo.

V Sloveniji predstavljajo zaposlene žene več kot 40 odstotkov vseh zaposlenih, v škofjeloški občini pa 45,2 odstotka. To nam pove, da so žene pomemben činitelj pri proizvodnji duhovnih in materialnih dobrin. Toda, če smo ob tem podatku PONOSNI, je bolj zaskrbljujoče dejstvo, da struktura zaposlenih žensk (v škofjeloški komuni namreč) po kvalifikaciji NI USTREZNA. Od vseh zaposlenih žensk je le 1,44 odstotka visokokvalificiranih in 2,5 odstotka z visoko šolsko izobrazbo. Če primerjamo zaposlenost žensk in njihov družbeno ekonomski delež k napredku z družbeno-politično aktivnostjo, lahko rečemo, da prvo ni v skladu z drugim. Družbeno-politična aktivnost v samoupravnih organih namreč ZAOSTAJA za ekonomsko aktivnostjo. Aktivnost je treba ocenjevati predvsem skozi prizmo KVALITETE in ne po številu prisotnih, zakaj sama prisotnost oziroma udeležba SE NE POMENI družbene aktivnosti ne glede na spol. Udeležba žena v organih samoupravljanja se je v zadnjih letih sicer dvignila, vendar še vedno ni odraz teženj, da žena dejansko postane ENAKOVREDEN činitelj pri urejanju skupnih zadev. V mnogih primerih se uveljavljajo samo kot objekt pri realizaciji, dočim kot subjekt pri sprejemanju in odločanju ne nastopajo. Vzrokov za to je več. Eden izmed vzrokov je tudi v tem, da so žene DVOJNO obremenjene.

Otroško varstvo je v škofjeloški občini le delno rešeno (gledano z vidika, koliko otrok je v teh ustanovah), vendar to samo za Škofjo Loko in Trato. Glede na zaposlenost staršev in število otrok do 14. leta v celoti pa je v varstvenih ustanovah NIZEK odstotek. Predšolske mladine od 3. leta dalje je zajetih okrog 6 odst., šolske pa 1,56 odstotka. Poseben problem v škofjeloški komuni predstavlja varstvo predšolskih otrok do 3. leta starosti in take ustanove v škofjeloški občini NI. Varstvo šolskih otrok pa je dokaj otežkočeno, zakaj v vseh osemletkah poteka pouk v dveh in celo tudi v treh izmenah ter so tako vsi prostori zasedeni.

Krajevne skupnosti (ne samo v škofjeloški, temveč tudi v ostalih občinah) naj bi poleg že obstoječih servisov organizirale tudi take dejavnosti, ki bodo v NEPOSREDNO POMOČ zaposlenim staršem ali materi samohranilki. Tudi glede **družbene prehrane v** škofjeloški komuni bo treba nadalje posvečati vso skrb, saj je le-ta rešena bolj ali manj le za mesto Škofja Loka; hkrati pa ne gre prezreti prehrane šolskih otrok zaposlenih roditeljev.

Našteli smo le nekaj problemov, o katerih bodo danes popoldne razpravljali na skupščini konference za družbeno aktivnost žensk v Škofji Loki. Pričakovati je, da bo razprava osvetlila še ostale probleme in se tudi konkretno zavzela za čimprejšnjo rešitev.

Stane Škrabar

Gorenjska nogometna liga

Tržič najboljši

V petem kolu nogometnega prvenstva Gorenjske so bili doseženi naslednji rezultati —

Tržič : Šk. Loka 4:2 (3:1)

V derbi tekmi prvenstva je zanesljivo zmagal Tržič. Najprej je bila tekma enakovredna. Gostje so prišli v vodstvo v 19. minuti z realizirano enajstmetrovko, potem ko je domača obramba grobo zrušila Ranta. Tržičani so takoj izenačili. Do konca polčasa je Tržič dosegel še dva gola. V nadaljevanju so domačini prevzeli pobudo in dosegli zmago proti največjemu konkurentu za prvo mesto. — **Strelci:** Žontar v 19. in Berce v 85. minuti za Šk. Loko ter Mozetič v 20., Mežek v 34., Bahun v 40. in Porenta (avtogol) za Tržič.

Kranj : Tabor 1:1 (1:0)

Strelca: Povh v 42. minuti za Kranj in Kovič v 61. minuti za Tabor.

Železniki : Bled 10:1 (5:1)

Strelci: Tavčar v 4., 7., 63., Demšar v 24., 34., 73., J. Lotrič v 67., 84., Kofler v 45. in Mlakar v 76. minuti za Železnike ter Cenčič (avtogol) za Bled.

Prešeren : Naklo 3:2 (1:2)

Strelci: Gorjanc, Sovič in Stravs za Prešeren ter Pajk 2 za Naklo.

Lestvica po tem kolu:

1. Tržič	13	11	2	0	62: 7	24
2. Šk. Loka	12	9	2	1	59:15	20
3. Kranj	12	7	2	3	34:18	16
4. Železniki	14	7	1	6	55:38	15
5. Tabor	12	6	2	4	22:19	14
6. Naklo	13	5	2	6	27:24	12
7. Svoboda	13	3	4	6	17:32	10
8. Prešeren	13	1	3	9	20:63	5
9. Bled	14	1	2	11	25:84	4
izven konkurence						
Triglav B	13	12	0	1	52:19	24

Strelci GNL:

- 19 golov — Petrović (Šk. Loka).
- 16 golov — Lotrič (Železniki).
- 15 golov — Mežek (Tržič), Tavčar (Železniki),
- 14 golov — Bahun (Tržič), Rant (Šk. Loka).
- 13 golov — Demšar (Železniki).
- 11 golov — Pajk (Naklo), Tišler (Tržič),
- 10 golov — Zajc (Bled) itd.

T. Kaštivnik

Obvestilo Naročnikom Glasa

Uprava uradnega vestnika Gorenjske izdaja kot prilogo Glasa svoje uradno glasilo. V zadnjih številkah je navedla, da znaša letna naročnina za vestnik 1000 din. Na vprašanje naročnikov Glasa, če bodo morali tudi oni plačevati naročnino za Uradni vestnik, sporočamo, da ga dobivajo brezplačno. Naročnino bodo plačevali samo tisti, ki dobivajo samo vestnik brez Glasa.

Uprava Glasa

Kam bomo šli letos na dopust

Vsi domovi odprti za vse

Kam bomo šli letos na dopust prav gotovo že vsi razmišljamo. Mnogi so si naredili že podrobne načrte, kje in kako bodo prebili letošnje počitnice. Nekateri so si izbrali morje, drugi planine. Vendar smo prepričani, da je še precej takih, ki niso še utegnili misliti na to. Zato naj velja tale zapis morda kot napotilo, ali pripomoček. Podatke smo dobili na Občinskem sindikalnem svetu v Kranju, kjer se z dopusti delavcev in sploh z rekreacijo ukvarja posebna komisija.

Letos se je v Kranju še posebej za delavski turizem zavzela kranjska poslovalnica »IZLETNIKA«. Ta je že v začetku leta poslala pozive vsem delovnim kolektivom na kranjskem področju, da je pripravljena aranžirati letovanja delavcev v najrazličnejših krajih ob morju ali v planinah. Vse bolj se je začelo tudi uveljavljati načelo, da so vsi domovi odprti za vse delavce, ne glede iz katerega delovnega kolektiva izhajajo. Precej so tu pridobili še posebej majhni kolektivi, ki nimajo svojih počitniških domov in bodo njihovi delavci prav tako lahko prišli na svoj račun, medtem ko se to v prejšnjih letih ni dogajalo.

Pri Občinskem sindikalnem svetu v Kranju tudi že razmišljajo, da bodo ustanovili nek poseben koordinacijski odbor ali počitniško skupnost, ki naj bi vsklajevala letovanja delavcev in uslužbencev. Razumljivo je pri vsem tem, da bodo vsi domovi odprti za vse, vendar bodo v domu prišli najprej na vrsto delavci matičnega kolektiva. Toda doslej se je pokazalo, ko so v nekem domu letovali samo delavci matičnega kolektiva, da ta ni bil polno izkoriščen. Razen tega so se nekateri delavci enostavno navadili letovati vedno v istem kraju.

Torej pogleimo, kje bomo letos lahko letovali?

Od kranjskih delovnih kolektivov imajo svoje počitniške domove Projekt, Sava, Občinska skupščina, Tekstilindus in Iskra. Vsa našteta podjetja, razen Projekta, Save in Občinske skupščine, še nimajo določenih cen za letovanje. Razen tega imajo ta tri podjetja že skoraj vse zasedeno. Tekstilindus ima svoje domove v Novemgradu, Fiesi in v Bohinju. V prvih dveh domovih je dnevna oskrba 1300 dinarjev, medtem ko je v Bohinju samo stanovanje 400 dinarjev, prehrano si mora preskrbeti vsak sam. Iskra ima domove v Poreču, na Dolgem otoku, Makarski, Zadru in Trenti. Dnevna oskrba se giblje, razen za Trento, okoli 1300 dinarjev. Mladinski dom v Bohinju ima na razpolago sobe, weekend hišice ali šotore. Dnevna oskrba je od 1000 do 1300 dinarjev.

Zanimivo je letovati tudi v Povljani na otoku Pagu v bližini Zadra, kjer je dnevna oskrba v sezoni 750 in izven sezone 650 dinarjev. Vse informacije lahko dobite na Turističnem društvu v Povljani.

Turistična poslovalnica »Izletnik« iz Kranja ima stalne pogodbe s počitniškimi domovi ob Jadranu. **Tako so možnosti za letovanje v Crikvenici, Visu, Kraljevici, Pagu, Hvaru, Trogiru, Selcah, Korčuli, Vodicah, Rabu in Omišlju. V vseh teh krajih se giblje cena dnevne oskrbe od 1000 do 1700 dinarjev.**

Delavci, ki bodo letovali v teh krajih, imajo možnosti za izlete v okolico in za dokaj pestro zabavo. Kdor želi, lahko letuje tudi v Savudriji, in sicer v zidanih paviljonih 200 metrov od morja s toplo in mrzlo vodo. Dnevna oskrba v sezoni je 1200 dinarjev. Tu, kot tudi v drugih letoviščih, ki smo jih našteli, so na razpolago razna športna igrišča za rekreacijo, kot so igrišča za odbojko, balinanje, otroška igrišča in pribor za namizni tenis.

Prav tako imajo tudi ostali kolektivi po Gorenjskem domove, kjer bodo letovali delavci. Zato bomo o teh spregovorili nekaj več v prihodnjih številkah.

Nove telefonske številke naročnikov pošte Žirovnica

Od 1/5-1964 so naročniki pošte Žirovnica vključeni v novo ATC Žirovnica in imajo naslednje klicne številke:

Trgovsko podjetje »Delikatesa« poslovalnica 19	76501
Postaja LM	76502
Elektrarna Moste, h. c.	76520
— tehnična služba	76512
Elektro Žirovnica	76513
Krajevni urad Breznica	76514
Krajevni urad Žirovnica	76519
Gostilna »Zelenica«	76535
Osnovna šola	76536
Splošna ambulanta	76504
Pošta Žirovnica	76510
Pošta Žirovnica	76506

PODJETJE ZA PTT PROMET KRANJ

Nenadoma nas je zapustila v 82. letu starosti naša mama, tašča, stara mama in teta

Ivana Benedik

roj. DOLENC

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, dne 30. aprila 1964 ob 17. uri iz Ješetove ulice 30 na pokopališče v Stražišču.

Žalujoči: sin Franc z ženo Frančiško, vnuki, vnukinje ter ostalo sorodstvo

Kranj, Velenje, Jesenice, 28. aprila 1964

Telefonskim naročnikom

Telefonske naročnike

obveščamo, da se

v petek 1/5-1964

spremenijo klicne telefonske številke naročnikov na Bledu, Radovljici in Bohinjski Bistrici.

Spremenjene klicne številke so objavljene v telefonskem imeniku v oklepaju.

Naročniki central Jesenice, Kranjska gora, Mojstrana, Radovljica, Bled, Bohinjska Bistrica, Žirovnica, Kranj, Tržič, Podnart, Škofja Loka, Železniki in Gorenja vas se med seboj kličejo brez karakteristične številke

Naročniki drugih central kličejo naročnike v omenjenih centralph s karakteristično številko 94.

Nove telefonske številke naročnikov pošte Žirovnica bodo objavljene v številki »Glasa« v sredo, dne 29/4-1964. Informacije o spremenjenih številkah dobite na 08. Zaradi kompliciranosti priključitvenih del so možne v prvih dneh po priključitvi posamezne motnje, naročnike prosimo za uvidevnost.

PODJETJE ZA PTT PROMET KRANJ

Zaradi vesti, ki so se pojavile zadnji čas v tisku in preko RTV mreže, da bo

žičnica na Vogel

pričela obratovati za 1. maj, objavlja investitor, da je žičnica dograjena, vendar

za praznik 1. maja ne bo obratovala,

ker še ni izvršen tehnični prevzem.

Jeseniški železarji včeraj, danes in jutri

Že več kot pred 2000 leti so na Gorenjskem kopali rudo, zidali fužine in plavže, ulivali železo ter kovali in kalili jeklo. V Železnikih, Rudnici, Stari Fužini, Tržiču, Kropi, Plavških Rovtih, Savskih jamah, na Plavžu in na Savi so se naši pradedje sklanjali k zemlji in upognjenih hrbtov ter znojnega čela pisali zgodovino našega železarstva.

Leto 1869 — rojstvo Železarne Jesenice

Obrtniško razcepljeni železarski obrati po Gorenjskem niso mogli kljubovati konkurenčnemu pritisku sredi 19. stoletja. 21. avgusta 1869 je cesarsko-kraljeva deželna vlada v Ljubljani odobrila ustanovitev delniške družbe pod imenom Kranjska industrijska družba, ki je imela pod svojo upravo vse železarske obrate na Gorenjskem. Le-ti so se sčasoma strnili na Jesenicah in Javorniku. Že koncem 19. stoletja je bila zgrajena vrsta novih obratov, ki so bili osnova moderni jeseniški železarni, ki praznuje letos svoj 95. rojstni dan.

Sužnji svojega dela

Skozi dolgo dobo so bili jeseniški plavžarji, martinarji in valjavci sužnji svojega dela. Delali so in garali za druge, ki so jih nizkotno izkoriščali. Organizirali so štrajke in se upirali prekomernemu izkoriščanju z napredno delavsko organizacijo. Pričeli so praznovati 1. maj kot praznik delovnih ljudi in prirejati prvomajske izlete. Kljub žandarskim bajonetom jim je uspelo organizirati politična zborovanja. Železarje okupacija ni našla nepripravljene. Ko so hoteli izkoriščevalci in sovražniki izmaličiti podobo naše zemlje in našega delovnega človeka, je postala mera polna. Iz zatiranih delovnih množic so vstali ljudje, ki so znali stisniti pest in se s puškami, bombami in mitraljezi boriti za osnovne pravice človeštva — za osvoboditev okupirane domovine.

Ko je posijalo sonce

Ko je zasijalo našemu človeku sonce svobode, so se jeseniški železarji ponovno strnili v enotne vrste. Tovarna je pričela dobivati novo podobo. Rušili so stare in neustrezajoče obrate, odstranjevali ozka grla in pričeli z modernizacijo in mehaniziranjem nekaterih obratov. Po 20. avgustu 1950, ko so začeli takrat največji železarski obrat v državi upravljati člani kolektiva sami, so se uspehi stopnjevali. Pričeli so graditi nove obrate, montirati stroje in z lastnimi sredstvi reševati pereče probleme, ki so bili nekoč nepremostljivi. Novodograjeni valjarni 2400 na Javorniku je sledila izgradnja novih in modernih predelovalnih obratov v Hrenovici. Visoke peči so dopolnili s cowperji. Povečali so parno centralo. Na Javorniku so zgradili nove generatorske naprave in izvedli rekonstrukcijo proge fine pločevine. Na težki progi so postavili krožno peč in vzpostavili nov obrat OTOP. V martinarni so zgradili peč št. VI in peč št. VII in na elektropeči peč št. II itd.

Velikan na Belškem polju

Kljub veliki novogradnji je imela Železarna še vedno veliko zastarelih obratov, ki so zahtevali temeljito rekonstrukcijo. Da ne bi zaostajala za ostalimi v državi, so bili prvi razgovori o rekonstrukciji že v letu 1961. Po sedanjih predvidevanjih bo stala rekonstrukcija 35 milijard din. V to vsoto pa je vključeno posojilo EXIM banke za nabavo opreme v USA, v višini 15 milijard din. Največja dela rekonstrukcije so pri gradnji valjarne na Belškem polju. V septembru 1961 so pričeli z zemeljskimi deli, ki jim je sledila gradnja temeljev za halo jeklovleka. V zimi 1962/63 so pričeli izkopavati temelje za halo jeklovleka. Lani pa je bila gradnja v najširšem razmahu. V halo so vgradili 3740 ton železnih konstrukcij, vzidali so 12.910 m³ opečnega zidu, položili 27.250 m² betonskih plošč za kritje streh, zasteklili 5.900 m² površine, porabili 8.000 ton betona in 500 ton betoniranega železa. To so številke, ki najnazorneje predstavljajo obseg rekonstrukcije.

Upravičen ponos

Čeprav je rekonstrukcija še v teku, so bila dovršena že velika dela. Planiranje terena je v glavnem končano. Dograjena je hala jeklovleka, Striper-hala, Bluminghala, hala za strojnico, jama za škajo, temelji za žarilno peč v jeklovleku, nasip z jeseniškimi obrati, priključki za nasip in položitev železniškega tira na nasip, regulacija potoka Javornik, propust za javorniški potok in nadvoz. Montirali so tudi že 6 žerjavov ljubljanskega Litostroja. Poleg del na Belškem polju pa so dogradili tudi Durova čistilca čistilca plavžnega plina in postavili v valjarni 1300 na Javorniku stroj za struženje in poliranje nerjaveče pločevine. To so uspehi na katere je ob letošnjem prazniku dela ponosen ves kolektiv železarne, z njim pa vse naše gospodarstvo, saj bo Železarna Jesenice s svojimi kvalitetnimi proizvodi po rekonstrukciji pomemben faktor v železarski industriji naše domovine.

Čez eno leto

Po pogodbi z investicijsko banko mora biti celotna prva faza, t. j. izgradnja valjarn na Belškem polju, brez rekonstrukcije visokih peči, dograjena v prvi polovici leta 1965. Pomanjkanje delavcev in predvsem strokovnjakov ter odklanjanje pogodb za posamezne dele strojne opreme, bi bili lahko vzrok, da dela ne bodo narejena v določenem času. Železarna Jesenice pa bo vložila vse sile, da bo izgradnja prve faze rekonstrukcije končana v določenem roku.

Brez znanja ne gre

Da bodo v novih obratih kos delovnim procesom, skrbi Železarna Jesenice vzporedno z rekonstrukcijo podjetja tudi za potreben strokovni kader. Postavljene ima normative, izdelane profile za zaposlene na odgovornejših delovnih mestih in predvideva tudi treninge za zaposlene na strokovno zahtevnih mestih. Le-ti bodo trenirali doma in tudi v inozemstvu.

Pol milijona ton

Po končani rekonstrukciji bo Železarna povečala svojo proizvodnjo od sedanjih 320.000 na pol milijona ton jekla letno. Bruto produkt pa se bo povečal iz dosedanjih 41 milijard že v letu 1966 za 20 milijard, t. j. na 61 milijard letno. Z rekonstrukcijo bo dosežena preusmeritev v proizvodnjo kvalitetnega jekla in bodo odpadli danes na svetovnem tržišču deficitarni proizvodi črne metalurgije. Z istim številom članov kolektiva bodo uspeli po rekonstrukciji ustvarjati za 180.000 ton večjo letno proizvodnjo in povišati bruto produkt za 20 milijard. Iz vsega sledi, da predstavlja rekonstrukcija, ki je danes največja gradnja v Sloveniji, jeseniškim železarjem in Jeseničanom lepše življenje in doprinos k jugoslovanskemu železarstvu.

Jeseniški železarji si s trdim delom ustvarjajo lepšo prihodnost

Tudi zanje gori luč

ŠKOFJA LOKA, 28. aprila — Včeraj je bila v Stari Loki slovesna otvoritev Centra za rehabilitacijo in varstvo slepih Slovenije. Ob navzočnosti predstavnikov organizacije slepih, družbenopolitičnih organizacij škofjeloške komune je zavod odprl predsednik stalne konference za rehabilitacijo invalidov in poslanec zveznega zbora skupščine SFRJ tovariš SILVO HRAST.

Da ne bo nesporazuma: pred ustanovitvijo centra (uradno že z novim letom letos) sta delovala dva zavoda — dom slepih kot varstvena ustanova in invalidske delavnice za rehabilitacijo slepih — ki pa nista mogla zaradi organizacijskih oblik in metod dela ustrezno izvajati resolucije o kompleksni rehabilitaciji invalidov. Še to: kot specialni zavod za rehabilitacijo in varstvo slepih ima v okviru široke akcije stalne konference za rehabilitacijo invalidov Slovenije poseben namen. Za rehabilitacijo zaposlovanja in varstva bo organiziral (in jih že) take metode dela in strokovnega obravnavanja tega problema, ki zagotavljajo enoten proces vsestranskega usposabljanja vseh, tako od rojstva na vidu prizadetih oseb kot tudi ostalih, ki so oslepeli v borbi, nesrečah pri delu, na cesti, po bolezni itd.). To pa med drugim pomeni vsekakor kvaliteten napredek in poglobljeno obravnavanje posameznega invalida.

... In vendar ne živim v temi

Ondan smo predstavniki tiska, ko smo odhajali, opazili na dvorišču dve ženici. S svojim, vsekakor »nevsakdanjim« načinom pogovarjanja sta vzbujali pozornost. Stali sta druga ob drugi in prva je z levico držala njeno desnico in s palcem svoje desnice risala po njej črke. »Slepa se pogovarja z gluho-slepo« — so nam pojasnili in ju predstavili: in še dodali: Štefka Zupančič je naučila gluhoslepo Kranjčanko Jelko Vilfan te svojevrstne govorice. Še več, naučila jo je tudi Braillove pisave.«

Poklicna zvedavost mi ni dala miru, da ju ne bi obiskal. Zmotil sem jo pri prepisovanju drugega dela Jurčičevega »Sosedovega sina« in prisluhnil njenemu pripovedovanju: »Otrok sem še bila, deset let mi je bilo, ko sem, menda so bile tri operacije, izgubila vid« — je pričela 55 letna Štefka Zupančič dokaj zgovorno in samozavestno pripovedovati. »V Kočevju sem se naučila Braillove pisave in igrati klavir. Glasba me je že prej veselila. Hkrati pa sem želela svojim vrstnikom pomagati. Osemnajst let sem bila v Kočevju in kdo bi vedel našteti vse tiste, ki sem jim odprla svet skozi knjige in glasbo. Enega sem naučila igrati tudi na citre. No, danes, kot vidite, prepisujem knjige, petnajst dinarjev zaslužim za eno stran.« (Za uspešno delo in pomoč svojim vrstnikom je prejela Štefka že nekajkrat nagrado od Zvezne in republiške zveze slepih op. p.)

»Kako sem se naučila sporazumevanja z gluhoslepimi, bi radi vedeli? Nekako pred tremi leti je prišla sem gluhoslepa Jelka Vilfanova. V Upravi so mi dejali, naj ji pomagam. Verjamete, bil je težak začetek... Odločila sem se za Kleinovo pisavo.

Veste, ta pisava služi nam slepim za sporazumevanje z videčimi. Šlo je. Kasneje sva prešli na Braillovo pisavo, danes jo lahko srečate v knjižnici. »Tako sem srečna, Štefka, da lahko spet berem, svoj čas sem veliko veliko brala. Iskrena ti hvala!« — mi je dejala in danes sva najboljši prijateljici.« V tem se je obrnila proti meni kot bi hotela reči, in vendar ne živimo v temi, in iz njenih nemih oči se je zdaj pa zdaj utrnil srebrn lesket. »To je bil moj največji uspeh, najsrečnejši dan mojega življenja.«

Notranja organizacija Centra je prilagojena njegovim nalogam. Zato šteje med svoje osnovne dejavnosti poklicno usposabljanje, posredovanje zaposlitve in zaposlitev ter oskrbo oseb, prizadetih na vidu. Osebam, ki uspešno končajo tečaj poklicnega usposabljanja, skuša Center najti ustrezno delovno mesto v njihovem domačem kraju.

Po socialni strukturi in socialni varnosti je v Sloveniji danes preskrbljenih: 95 vojaških vojnih invalidov, 5 mirnodobskih vojaških invalidov, 108 invalidskih upokojencev, 181 družinskih in osebnih upokojencev. Redno družbeno pomoč od občin prejema 261 slepih, v oskrbi v domovih za starejše in dela nezmožne osebe pa jih je 215. Če k temu prištejemo še zaposlene slepe (301), je skupno 1256 slepih, ki tako ali tako prejemajo denarna sredstva za preživljanje. V škofjeloškem Centru je v oskrbi 121 slepih. Delajo pa razen v klasičnih panogah (pletarska, ščetarska, metlarska) tudi še v lesno in kovinsko obdelovalni delavnici.

Tudi te številke so dovolj zgovoren dokaz, da tudi zanje gori luč. V naših srcih namreč, v razumevanju vseh nas — družbe do njihovih težav.

SKRABAR

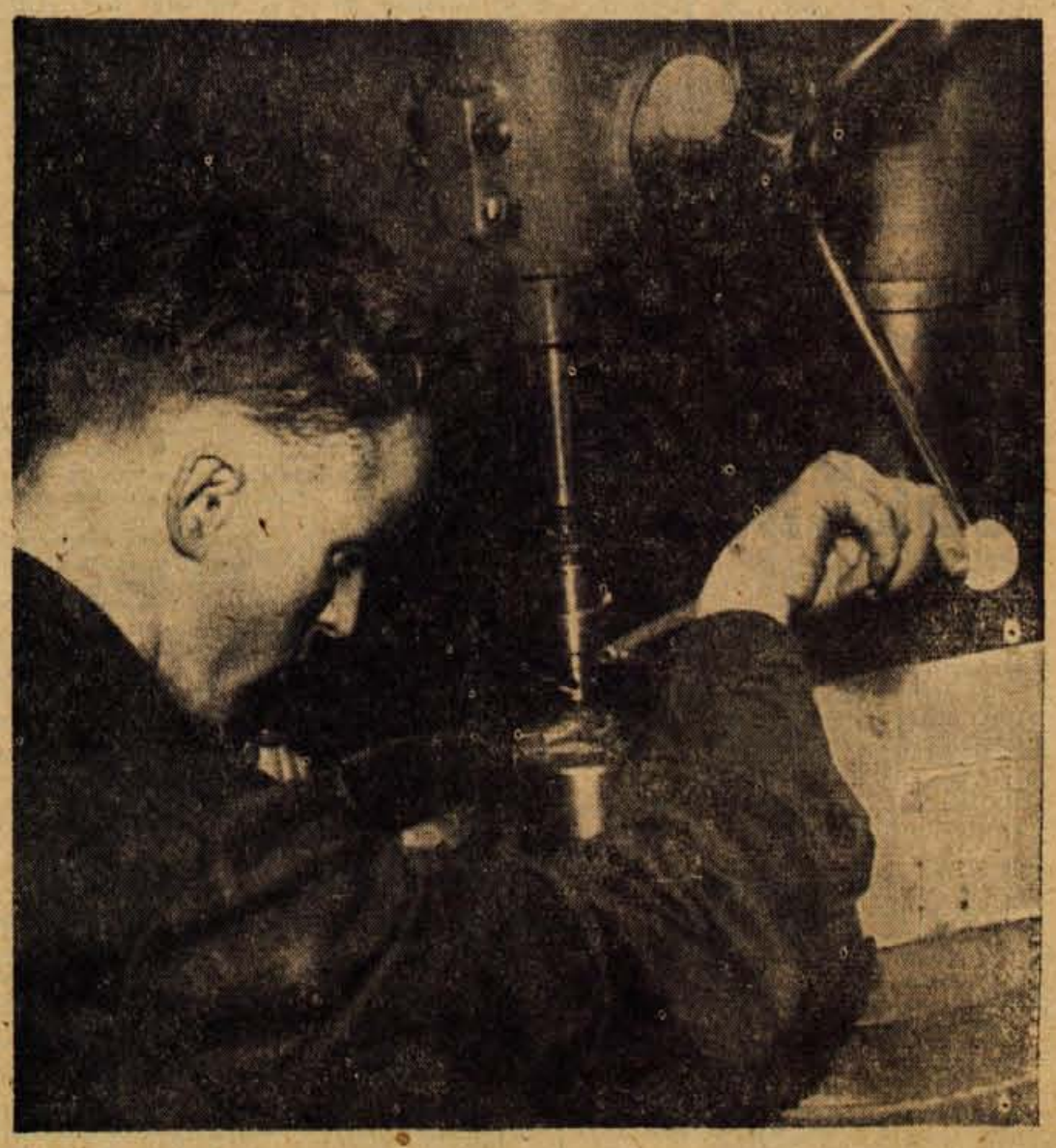

Pri svojem delu se on ne počuti več slepega...

FILMI KI JIH GLEDAMO

Gangsterji in filantropi

Poljski film. Režija: Hoffman in Skozewsky. Igrajo: Gustav Holoubek, Vjekoslav Mihnikovski

Kritično stališče do socialnih problemov in idejna naprednost poljskih režiserjev sta nam vedno porok za dragoceno doživetje ob gledanju njihovih filmov. Zadnje tako delo je bil film Nož v vodi. Poljski filmi, ki so temu sledili, so bili manjše umetniške vrednosti, vendar so nakazovali neko skupno izhodišče. Ta enovitost nacionalne filmske šole nas tudi vedno sili, da na poljski film gledamo kompleksno in izredne dosežke razumemo kot rezultat razvoja.

Da film Gangsterji in filantropi ni nepomemben, je zasluga pikre satirične vsebine in kompozicije dela, ki nam mimogrede pokaže tenekatero našo slabost. Njun cilj je prikazati absurdno logiko paragrafov, ki kriminal povzdigujejo v filantropstvo. Zgodba gangsterja, ki mu z denarjem ne uspe pobegniti, spominja na nekatera Gassmanova dela podobnega žanra. Filmski jezik je tekoč, tudi oblika je preprosta, satirični vložki pa so v stilu poljskih kabaretov. »Človekoljubni gangsterizem« obravnava zgodba o človeku, ki je izkoriščal strah pred sanitarnimi inšpektorji. Sorazmerno z njegovim zaslužkom je rasla kvaliteta gostinstva, tako da je postal kriminalec družbeno koristen.

Z Jasnyjevim Mačkom smo dobili zelo visoko merilo za ocenjevanje filmskih satir. Morda je koristno, da sedaj, kmalu za njim, gledamo isto zvrst v vsej njeni povprečnosti. Zato je važnejše od ocene, opozorilo na Jasnyjev umetniški dosežek.

Korziška brata

Italijanski barvni film. Režija: A. Maljan. Igrajo: Jeffrey Horne, Valerie Lagrange.

Prva ekranizacija Dumasovega romana je nastala v Franciji. Italijanska verzija, ki jo gledamo, je mnogo bolj spektakularna in sorazmerno manj verna romanu. Neopravičljiv je poudarek na solzavosti. Film onemogočajo še prirejeni šablonski dialogi in zelo naivni filmski jezik. Zaradi filmske in ustvarjalne nepomembnosti delo ne sme ostati predolgo na programu.

Deževje moje dežele

Jugoslovanski film. Režija: Milenko Strbac

Utemeljitev prve nagrade na beograjskem festivalu kratkega in dokumentarnega filma, se glasi:

Milenku Strbucu za režijo filma Deževje moje dežele, za pretresljivo filmsko pričevanje, v katerem je avtor, izhajajoč iz originalne ideje, neposredno filmsko izrazil resnico o naših ljudeh in o našem času, na katerega veličino gledamo skozi težave in napore prehojene poti.

Sedaj, ko je na naših platnih, si film oglejmo in ga še sami presodimo.

Razstava otroških likovnih del na Bledu

Svet zveze kulturnih društev Radovljica je skupaj s Pedagoško službo pripravil prvo razstavo v festivalni dvorani na Bledu, razstavo otroških likovnih del. Gre za prikaz rezultatov likovnega pouka v šolah na območju Radovljice, Bleda, Jesenic in Bohinja. Na razstavi prevladujejo otroške slike, risbe, grafike v mavcu, izrezanke ter kiparski izdelki, pogrešamo pa kovinske grafike, kar pa je razumljivo, saj zahteva veliko tehničnih priprav in jih skoroda ni mogoče zajeti v tisti tedenski uri likovnega pouka, ki jo ima na razpolago likovni pedagog.

Te razstave tudi ne moremo primerjati z nedavno razstavo v ljubljanski Moderni galeriji, kjer so izbrali samo grafična in kiparska dela. Ne moremo pa tudi mimo ugotovitve, da ni bolj ali manj likovno kreativnega področja, ampak da je likovno ustvarjanje otrok odvisno od prizadevnosti pedagogov, ki jim ob danih pogojih lahko samo čestitamo (prav tako pa tudi prirediteljem te in podobnih razstav.). Če pa bi se že spustili v primerjanje, potem bi morda zadel rahel očitek le izbiralce del za to razstavo, kajti globoko sem prepričan, da bi našli še veliko kvalitetnih del, ki bi lahko zamenjala nekatera na razstavi (v kolikor je bilo število del proporcionalno razdeljeno na posamezne šole, bi pač morala prevladati kvaliteta, ne pa zgolj določeno število).

V nasprotju z najnovejšimi pedagoškimi ugotovitvami na likovnem področju je še ne tako staro prepričanje, da je treba puščati otroški risbi popolno svobodo. Vtis razstave, sicer bežen in zajet pri nekaterih otroških delih, je, da se nekateri pedagogi še vedno poslužujejo te, že ovržene metode, kar pa privede mladega oblikovalca v slepo ulico ustvarjanja, v posnemanje celo banalnih stvari, ki jih še vedno zasledimo pri otrocih, kadar riščejo v spominske knjige. Se posebej odpove otroško likovno dojemanje pri risanju po naravi in tu je še posebej potrebno trdno in vodeče pa nevsiljivo pedagogovo usmerjanje. Sem bi spadalo tudi vprašanje takoimenovanih slučajnostnih slik, ki nastanejo s polivanjem barv in prigibanjem papirja (ali pa podobno), namreč vprašanje, koliko elementarne otroške neposrednosti, zavzetosti je v takem delu. Poleg tega je še več vprašanj, ki se pojavljajo ob tej razstavi, ki pa presegajo okvir tega zapisa k razstavi. Ob tem morda še to: vsakega obiskovalca prav gotovo zanima starost otroka in ne bo v škodo razstavi, če prireditelj ta skromen podatek doda. Na razstavi je nekaj del, ob katerih se resno sprašujemo po starosti in ne da bi hotel nekatere imenovati, druge pa zamolčati, moram v tej zvezi opozoriti na sliko Janeza Rabzelja iz osnovne šole Toneta Čufarja z Jesenic.

Ob razstavljeni plastiki lahko samo ugotovimo, da se otroška ustvarjalnost v gnetenju ali rezanju veliko bolj približuje trditvi o sorodnosti med likovnimi stvaritvami primitivnih narodov, naše ljudske umetnosti in otroško ustvarjalnostjo. Pojavlja pa se vprašanje, zakaj ta sorodnost ni opaznejša tudi pri slikarskih tehnikah, ki so, posplošeno rečeno, na višjem nivoju.

Taka razstava ni sama sebi namen, temveč je uspešen prikaz skupnega dela tako likovnih pedagogov, njihovega hotenja po izboljšani likovni vzgoji in učencev.

A. Pavlovec

Prikaz dosežkov tehnične vzgoje

V Kranju že dober mesec pripravljajo okrajno razstavo, ki bo pod naslovom »Leto tehnične kulture mladih« prikazala dosežke in rezultate tehnične vzgoje mladine na vseh področjih tehnično vzgojne dejavnosti. Razstava bo od 16. do 24. maja v okviru V. zleta Ljudske tehnike Gorenjske, ki bo tokrat v Kranju, obenem pa tudi ob zaključku akcije, ki je prav tako nosila naslov »Leto tehnične kulture mladih«.

Razstava je zamišljena nekoliko drugače kot dosedanje. Te so bile navadno v merilu Gorenjske, sodelovale pa so vse šole, ki imajo tehnični pouk. Razstave so imele predvsem tekmovalni značaj. Tokrat bodo razstavni predmeti (učila, modeli, makete, fotografije, likovne stvaritve s področja tehnike in drugi) razvrščeni po določenih panogah. Med sodelujočimi pa bodo varstvene ustanove, šole, poklicne šole in društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav iz ljubljanskega okraja. Razen teh bodo na razstavi sodelovala tudi podjetja, ki izdelujejo ali prodajajo rekvizite, ki omogočajo tehnični pouk. Tako bodo ob dosežkih tehnične vzgoje razstavljeni tudi predmeti, s katerimi je posamezne izdelke mogoče narediti.

Organizatorji — okrajni odbor LT Ljubljana, vsi občinski odbori LT, medobčinski zavodi za prosvetno pedagoško službo in drugi — predvidevajo, da se bodo razstave udeležili tudi: založbi Mladinska knjiga in Življenje in tehnika, Lesnina, Metalka, Iskra, Merkur, Tovarna tehničnih igrač iz Izole, Fotomaterial, Tovarna optičnih stekel itd.

V tem okviru bo tudi razstava zavoda za zaposlovanje delavcev Kranj o poklicih, ki bodo prikazani s fotografijami in orodjem.

Za razstavo že sedaj vlada precejšnje zanimanje. Komisija za propagando občinskega odbora LT Kranj se namerava dogovoriti s podjetji, da bi ta omogočila šolam, ki bodo obiskovale razstavo, tudi ogled ene izmed zanimivejših kranjskih tovarn.

Srečanje s partizani — pisatelji

Pred dnevi je bil na Bledu literarni večer z naslovom Srečanje s partizani-pisatelji. Večer je potekel v obliki pogovora, v katerem so sodelovali Ivan Jan, Mile Pavlin in Tone Svetina. Pogovor se je nanašal na aktualna vprašanja iz sodobne ustvarjalnosti, zajel pa je tudi probleme o oblikovanju snovi iz neposredne preteklosti, NOB, uveljavljanje partizanskega pripovedništva, memoarske in dokumentarne književnosti. V pogovoru so sodelovali tudi obiskovalci, ki se jih je zbralo kar precej.

Ivan Jan, Mile Pavlin in Tone Svetina so na srečanju prebrali tudi nekaj odlomkov iz svojih del. Jan se je predstavil občinstvu z odlomkoma iz knjige Izpolnjena beseda — Grobovi žive in Tomažinovi. Obe črtici zajemata resnična dogajanja iz blejskega okoliša med NOB. Pavlin je prebral odlomek iz knjige, ki bo v kratkem izšla: Čigav si? Svetina pa je bral poglavje iz romana Ukana, za katerega je prejel prvo Kajuhovo nagrado. Delo bo izšlo poleti pri založbi Borec.

Večer je pripravila delavska univerza na Bledu z namenom, da bi oživljali tradicije našega boja tudi v današnjem času, ko je to najbolj potrebno. S takšnimi srečanji se ustvarjajo tesnejši stiki med ustvarjalci in tistimi, ki jim je knjiga namenjena. Posebej pa bodo podobna srečanja lahko koristila naši mladini. Takšne večere bodo priredili tudi v Kropi, v Bohinjski Bistrici ter v Radovljici. — J. B.

O kritiki filmske kritike

Kot izhodišče za svoje izvajanje naj navedem prispevek »O filmski kritiki« Draga Vičiča in svoje lastno, do tega trenutka nerazjskano stališče do predmeta, ki ga omenjeni prispevek obravnava. Gre za pojav, pri katerem neka kritika jasno nakazuje diskvalifikatorske nagibe, hkrati pa dosega ravno nasprotni učinek od želenega. To se verjetno zgodi zaradi tega, ker so takšna negiranja običajno od sile prozorna in niso zmožna nikogar zavajati. To naj bo edina in poslednja pozitivna konsekvenca njegove negativne ocene. Več ne zasluži, kajti sam ni našel niti ene v celotnem prizadevanju »Glasovega« recenzenta.

Ker sem kratek v pohvali kritikovega prizadevanja, sem tudi samo na kratko omenil besedo o rubriki Filmi, ki jih gledamo. To je ena med prvimi, običajno pa kar prva stvar, ki me v časopisu zanima in to iz zelo preprostega razloga. Namreč denarja ni za vse mogoče časopise »Ekran« in »Filmsko kulturo«, da bi bil dobro obveščen o filmskem ali bolje rečeno o kinematografskem dogajanju. Predvsem pa se »povprečno« s temi problemi dosti ne ukvarjam, rad pa hodim v kino, v kolikor mi to čas in žep dopuščata. Pri vsem tem obveščanje v »Delu« običajno ne ustreza mojim potrebam, ker ne morem hoditi v kinoteko, pa tudi novi filmi so često v Kranju prej itd. Same ocene filmov v »Glasu« dajo vedeti, da so pisane z dosti truda, kako sestaviti v nekaj vrsticah odgovarjajočo obliko za številne kvalitetne momente pri filmu, ki ga je po ocenjevalčevem mnenju vredno ogledati. Menim, da ni treba gledati slabih filmov, zato da bi bili sposobni ločiti zrno od plevela, kar naj počenja recenzent, kakor ni treba, da si človek pokvari želodec z zastarelimi konzervami in tako ocenjevati kvalitete hrane, za kar obstaja sanitarna inšpekcija.

In kaj hoče zdaj tovariš Drago Vičič od nas. Očitno je, da se je predvsem skopal na delo ocenjevalca. Njemu ocene ne odgovarjajo. Sam ima že nekakšno shemo za »informativno vzgojno sredstvo, ki bi zajemalo čimširši krog ljudi. Tu mislim predvsem povprečne gledalce, veliko je med njimi kmetov in delavcev, lahko bi rekli pretežna večina, ki imajo zelo majhno filmsko izobrazbo ali pa je sploh nimajo. »Ubogi reveži preprosti gledalci«, pridite pod moje samovšečno krilo »filmsko vzgojnega delovanja«. Povprečni gledalec je danes (v drugi polovici XX. stoletja, da ne rečem, v perhodnem obdobju), žal (ne ravno neumen in primitiven), še na zelo nizki stopnji filmske kulture, dostikrat ne pozna niti najosnovnejših (in drugih) zakonov filma.«

Takšno zlorabljanje obiskovalcev kina, ki pošteno plačujejo opij dvourne samopozabe, ne smatram za primerno in ga ne morem dopuščati. Pamet bo lahko solil ljudem samo tisti, ki jim bo imel tudi kaj povedati. Kaj pa naj pomeni, recimo: »Zdi se mi, da ob slabem filmu moramo napisati ravno toliko kot o dobrem, da razložimo, zakaj je slab, v čem je njegova slabost itd.« Kaj je to drugega kot bumerang, ki bo tovarišu Dragu Vičiču povedal, naj v prihodnje rajši razmisli o tem, kar se mu bo zazdelo. To je dobra priložnost, ki jo je zaenkrat zapostavil. Dotlej pa naj rubriko »Filmi, ki jih gledamo« pusti pri miru.

FRANCI ZAGORIČNIK

Peta premiera jeseniškega gledališča

Mirko Zupančič je napisal igro »Hiša ob robu mesta«, ki je doživela v sezoni 1962/63 v ljubljanski Drami krstno predstavo. Zupančič opisuje življenje malomeščanske družine, ki se bori med starim in novim, obravnava del današnjega časa in dogajanja in se za slehernega člana družine konča več ali maj tragično. Režiser Bojan Čebulj je s Slavo Maroševičevo, Stanko Geršakovo, Vero Ažmanovo, Francijem Pogačnikom in Blažem Brcetom vloge odlično zasedel. V vrsto že znanih igralcev se je s tokratno vlogo uvrstil tudi mladi igralec Blaž Brce. Z igranjem prve glavne vloge je pokazal izreden gledališki talent.

Trboveljčani so gostovali na Jesenicah

Amatersko gledališče Svobode-center iz Trbovelj je gostovalo v soboto zvečer na Jesenicah. V Čufarjevem gledališču je uprizorilo V. Isakovo delo »Irkutska zgodba«, s katerim je nastopilo na reviji amaterskih dramskih družin na Hvaru. Gostje iz Trbovelj so navdušili Jeseničane in bili deležni zasluženega priznanja. Prvo gostovanje trboveljskih gledališčnikov na Jesenicah je toliko bolj uspelo, ker pomeni nov prispevek k še boljšemu sodelovanju med jeseniškimi železarji in trboveljskimi rudarji. Redni izmenjavi pevskih gostovanj so se pridružili še gledališčniki.

K članku o filmski kritiki

Zelo spontana reakcija bralca D. V. na filmske kritike — bolje, na filmske ocene — v Glasu, naj mi bo osnova za nekaj misli o problemih, ki se jih je omenjeni člankar vede ali nevede dotaknil.

Najprej naj razjasnim pojme. Neumestno je zamenjavati izraza kritika in ocena ali recenzija, posebno v primeru mojega ocenjevanja tekočega filmskega sporeda v Glasu. Filmska kritika kot jo poznamo iz revij Ekran ali Filmska kultura, ima namen spregovoriti o vrednotah in slabostih nekega filma, nevezano na spored. Njena naloga je postaviti obravnavano delo na pravo mesto v zgodovini filma. Konstantna vrednost take kritike je še v njeni informativnosti in odgovornosti do izpovedne iskrenosti ustvarjalca. Podobno, a v ocenah posameznih filmov splošnejše, je ocenjevanje tekočega filmskega sporeda. Predvsem skuša ugotoviti opravičenost ali neopravičenost, potrebnost ali nepotrebnost uvrstitve posameznih filmskih del v spored.

Rubrika ocen tekočega sporeda je našim časopisom tuja in kot novost zahteva tudi novo obliko. Osnova ocenjevanja je smotrna zunanja opozicija sporedu, z namenom čimbolj dvigniti njegovo kvalitetno raven. Odtod brezkompromisna zavrnitev nekaterih del, ki se včasih konča z oznako »nepomembni film«, za kar pa avtor prevzame vso odgovornost. Prav tako je s posplošenjem kvalitete nekega filma. Polji kritike in ocene sta si tako blizu, da bi podrobnejše ukvarjanje s filmom odvrnilo oceno od namena. Ob dejstvu, da najmanj 90 odstotkov filmske vzgoje predstavlja obiskovanje kvalitetnih predstav, je pogojenost razumevanja ocene z ogledom filma, koristna. Konkretni primer: izbrušenost oblike bo bralec spoznal šele, ko si bo obravnavani film ogledal. Prav tako mu bo oznaka — kvalitetna fotografija — najbolje predstavljena ob gledanju te fotografije.

To je na kratko osnovni koncept nove oblike filmskih ocen, katerih namen pa ni prosvetljenstvo za vsako ceno.

O zrelosti bralcev Glasa imam drugačo mnenje kot člankar D. V. Mislim da se bralci in gledalci še vedno delijo v tiste, ki se za film zanimajo in v tiste, ki jim ga ni mar. Nikakor pa ne priznam razdelitve na povprečne in nadpovprečne. Njegov »povprečni gledalec« zveni preveč pokroviteljsko, da bi lahko z njim kogarkoli zastopal. Pri tem ko si sam enostavno lasti skrb za izobrazbo »širokega kroga« in se zelo samozavestno izraža v prvi osebi množine, je pisanje še najbolj podobno predvolilnemu govoru. Spregovoril je tudi o mojem jeziku. Zato. Tujke uporabljam, kjer se mi zdi to potrebno. Tudi tu je njegova poučnost odveč. V bodoče naj pravilno izpisuje citate. »Izkušenost oblike« gledalec pač ne more najti nikjer, ker gre za »izbrušenost oblike«, kar pa za Forda menda ni tako samonamenska oznaka.

NASKO KRIŽNAR

Ivanov - Leonov: 25

GENERAL AFRIKA

Podobno kot vlaga v deževnem razdobju razživi neskončno savano — tako se je razvnel tudi boj za zemljo in svobodo. Pleme Kikuju je vzvalovilo in se lotilo akcije. Ljudje iz rezervatov in mest so odhajali v gozd. Odredi so rasli hitreje kot bambusov trs v močvirju.

Geturi bi lahko zbral mnogo partizanov, vendar jih ni sprejemal na slepo: vohuni Mzungov so se plazili povsod in kakor črvi glodali mlado telo odreda. Bili so tudi v Geturijevem taborišču. Pred nedavnim je nekdo sredi noči vrgel sulico v stražarja, vendar ga ni zadel. Izdajalca niso našli.

Nekoč je prikriti sovražnik vrgel v skupni kotel, kjer se je kuhala hrana, nekaj kobrinih glav. Toda izdajalec očitno ni imel izkušenj. Kačji strup je imel močan vonj. Masaj ga je takoj zavohal in stekel k poveljniku. Odtlej so pri kotlu postavljali stražarje, ki so morali prvi poskusiti jed.

Nekega večera je v taborišče vdrla čreda nosorogov in podrla kolibe. Ljudje so zlezli na drevesa in se razbežali. Geturi je prepovedal streljanje; varčeval je s strelivom. Zjutraj so v grmovju našli borca, ubitega s pango in brez roke. Morilec je želel dobiti nagrado.

Paziti so morali na slehernega borca in skrbno skrivati načrt operacij. Tudi Geturi je bil pozoren. V svojo kolibo je vzel čokatega Čara in lepotca Kagoto, ki je vedno nosil rdeč telovnik. Nenehno je premišljeval, kaj je treba ukreniti, kako je treba ujeti sovražnika, ki se skriva pod krinko prijateljstva. S takšnimi rečmi ni imel izkušenj. Sovražnik je deloval previdno. Ujeti ga je treba, sicer bo odred poginil — kakor žival, ki so se ji v glavi zagnedili črvi.

Geturi je odšel k Mauneni.

Na majhni planoti sredi poseke so stale tri male okrogle kolibe. V kolibah je prebivala vlada. V četrti kolibi je stanovalo šest borcev — vladna zaščita.

Na kamnu, pokritem z mehko skorjo figovca, je sedel Maunena. Pisal je proglas ljudstvu. Na ramah je nosil široke naramke iz leopardove kože. General! »General Tanganjika«! Vsi visoki poveljniki so imeli zdaj nova bojna imena: general »Tanganjika«, general »Kenija«, general »Kitajska«, general »Malaja«, polkovnik »Vitenam« ...

»Džambo!«

»Džambo!« sta kratko pozdravila drug drugega.

General Tanganjika je napisal proglas do konca in Geturi mu je zaupal svoje skrbi.

»Vohuni bodo uničili ves odred.«

Maunena se je zamislil.

»Organizirati je treba protivohunsko službo. Tako počno vse države. Izberi predane in pametne, vendar molčeče ljudi. Vohunov je dosti. Skoraj v vsakem odredu.«

»Kjer je dovolj kožuhov, je tudi dosti bolh, bumbo-džumbo. Loviti jih je treba!«

»Drži. V tem tednu so Mzungi popolnoma uničili tri odrede. Borce moraš opozarjati na previdnost. Prepovej izhod in pristop v taborišče brez dovoljenja. Bereš sovražnikove časopise? Ne! Vsekakor jih moraš prebirati. Tudi del ljudstva Vakamba se je uprl sovražnikom ...«

Maunena se je nasmehnil in vprašal: »Si že bil v štabu? Povišali so te v majorja.«

DEVETO POGLAVJE

Vanžiko ni več mesecev videla Geturija. V rezervatu so slišali novice o njegovih dejanjih. Dekle se je veselilo in žalovalo: Geturi je zdaj znamenit junak. Vsa Kenija govori o njem. Najbrž je pozabil na svojo Vanžiko, čeprav ji je prisegal, da jo ljubi ...

Življenje v rezervatu je postalo nemogoče. Od dneva, ko se je pričela vojna, se je vse spremenilo. Oblasti so povsod iskale »Mau-Mau« in vznemirjale prebivalstvo. Slehern Kikuju se jim je zdel sumljiv. Ropanje in nasilje oblasti sta povzročala jok v šambah.

Rimsko-katoliški misijonarji so iz svojih krščanskih pristašev sestavili majhno »domačo gardo«. Tudi poglavarji so ustanovili vaško zaščito, ki so jo imenovali gardisti.

Odred poglavarja Mkombe je sestavljalo petdeset znanih klavcev, ki so bili že večkrat v zaporu. Mkombovi »gardisti« — prebivalci iz drugih krajev — so bili oboroženi s sulicami, ščiti, meči, loki in puščicami. Kradli so vse, kar so našli in nadlegovali ženske. Ljudje se niso mogli nikomur pritožiti. Mkombova garda in katoliška garda iz soseščine so vsako noč obiskovale kolibe in razorovale ljudi. Nadzirale so jih zato, da bi morda kdo od prebivalcev ne odšel v gozd s hrano za partizane.

Ni bilo dneva, ne da bi koga poklicali na zaslišanje ali zaprli. Zaprli so tudi starega Kiriukija, Vanžikinega očeta.

V naselju je bilo dosti sirot: starše so odpeljali v koncentracijska taborišča ali zapore. Prebivalci so se vrstili v skrbi za te sirote.

Danes je bila na vrsti rodbina Kiriuki. Vanžiko je odšla v oddaljeno kolibo po dva otroka. Eden izmed njiju, šestleten fantič, je bil sin krojača, ki so ga pred nedavnim zaprli. Ovadil ga je »gardist« Kihugu. Krojača so aretirali v trenutku, ko je šival trakove, ki so jih »gardisti« nosili na rokavih. Trakovi so bili namenjeni partizanom. Krojač ni nikogar izdal in obesili so ga v Nairobiju. Kihugu je po novih predpisih Mzungov dobil njegovo zemljo in kolibo.

Izdajalcu Kihugu je menda ugajalo, da je dobil tujo zemljo in tako je ovadil tudi svojega soseda in izjavil na policiji, da je »Mau-Mau«. Tako se je Kihugujevo zemljišče dvakrat povečalo. Soseda so odpeljali v koncentracijsko taborišče in do smrti mučili.

Drugi otrok, petletno dekletce, je bila vnukinja starca, ki je napravil samomor. Poglavarjevi stražarji so ga mučili zaradi sina in snahe, ki sta odšla k partizanom. Starec se je pred smrtjo od vseh poslovil, poprosil, naj poskrbijo za njegovo vnukinjo, legel v svojo kolibo in pričel gladovati. Kmalu je umrl.

Šamba, kjer sta bila zdaj otroka, je stala tik poleg gozda. Ko je Vanžiko prišla tjakaj, se je dogajalo nekaj čudnega. Askariji »gardisti« so trgali koruzo, kopali manioko in podirali kolibe. Lastniki z otroki so žalostno stali ob strani.

Vanžiko je stopila k ženski, ki je skrbela za otroka.

»Kaj se dogaja?«

»Mar ne vidiš ...? Okrog hiše ustvarjajo pustinjo ... Vse plodove pobirajo, da bi jih ne dobili partizani ... In nas bodo odselili ...« je jokala ženska.

KRAMLJANJE o zaslužkih

V RAZVOJU NAŠE DEŽELE smo dosegli že toliko lepih uspehov na najrazličnejših področjih, da je pravzaprav čudno, da smo ob njih večkrat pozabili na osebni standard naših delovnih ljudi. Razne organizacije so ob nenehnem dviganju cen in večanju razponov med visokimi in nizkimi osebnimi dohodki začele vse bolj odločno opozarjati na to. Tako lahko pričakujemo, da se bo zadeva spremenila v tej smeri, da bodo vlaganja v gospodarstvo občutili tudi neposredni proizvajalci — in sicer v izboljšanju njihovih življenjskih pogojev.

Pri nas imajo nekateri delavci že kar dober standard (predvsem tehnični intelektualci), medtem ko si drugi še težko privoščijo razvedrila in preobložene mize. O dveh različnih zaslužkih smo kramljali tudi s protagonistoma naše reportaže, s katero pa nimamo namena ustvariti nerazpoloženja slabo plačanih delavcev do tistih, ki zaslužijo več, pač pa naj bi realno pokazala standard enih in drugih — in morda tudi kaj prispevala k zmanjševanju razlik, saj težimo za tem, da bi bile le-te v splošno korist vseh vedno manjše.

»Večino mojega in ženinega zaslužka smo v zadnjih letih porabili za odplačevanje posojil, ki smo jih najeli za gradnjo hiše na Bledu,« je začel pripovedovati šef oddelka v upravi precej velike tovarne na Gorenjskem. Prosili smo ga namreč, naj pove, kako zapravi svoje mesečne osebne dohodke, ki so precej nad povprečnimi delavskimi zaslužki, oziroma kakšen je njegov standard.

— Tudi hiša je standard, pripomnim. **Najbolje bo, če pričneva kar od začetka. Koliko zaslužite, koliko zasluži žena, koliko članov je v družini...?**

»Povprečno zaslužim okrog 70 tisočakov na mesec, vendar se ta vsota spreminja s proizvodnimi rezultati kolektiva. Žena zasluži okrog 40 tisoč dinarjev na mesec, medtem ko imava tri otroke, in torej zanje dobiva 9 tisoč dinarjev dodatka. Povedati moram, da bi kot tehnik strojne stroke lahko zaslužil še več — tako kot uspe to večini tehnikov s honorarnimi zaposlitvami —, vendar ves prosti čas preživim na sestankih družbenih in političnih organizacij.«

— Kakšen je vaš standard v tehničnih pripomočkih in v hiši? Ker za vsako stvar bralci približno vedo, koliko je vredna, povejte le, koliko vas je veljala hiša!

»Hišo sva s tastom odkupila za milijon dinarjev in jo bova odplačala v 25 letih, tako da sva takoj položila 200 tisoč dinarjev. Adaptacija nas je stala zelo veliko, vendar ne bi mogel povedati, koliko. Sedaj vsak mesec odplačujem 24 tisoč, žena pa 14 tisoč dinarjev. — Sicer pa imamo bojler, pralni stroj, hladilnik pa nameravamo kupiti. Nimamo niti televizorja niti avtomobila. Ne rečem, da ju nimamo zaradi pomanjkanja; televizorja nismo kupili predvsem zato, da bi se otroka, ki hodita v osemletko, lahko učila, medtem ko bo avtomobil najbrž še prišel na vrsto.«

— Kakšno stanovanje imate?

»Trisobno s pritiklinami, vendar kopalnica še ni dograjena. Hči stanuje pri prijateljih v Ljubljani, kjer študira, tako da nas tudi to vsak mesec velja 15 tisoč dinarjev.«

— Kako se hranite?

»Zajtrk si napravi vsak sam, ko gre zdoma. Kosimo in večerjamo navadno skupaj. Meso je dostikrat na mizi, toda svinjina nikoli, ker je vsa družina bolna na vranici. Piščancev pa sta se otroka že naveličala. Zelenjava nas ne stane dosti, ker imamo tudi vrt. Tako damo za hrano na mesec 50 do 60 tisoč dinarjev.«

— Si za razvedrilo poiščete kulturne prireditve?

»Na Bledu jih je sicer dovolj, vendar so vezane na dodatne stroške s sedenjem ob kavici. Z ženo greva večkrat le v kino. Sicer pa je moj konjiček ribolov, ki je tudi precej drag, medtem ko oba mlajša otroka hodita tudi v glasbeno šolo. Imamo tudi precej časopisov.«

— Kako preživite letni dopust?

»Vsa družina gre navadno za deset ali 14 dni na morje, kjer ima sindikat tovarne počitniški dom. Razen tega se otroci priključijo tudi kolonijam in taborijo ob morju. Lani sva bila z ženo tudi v inozemstvu, pri znancih...

Kako živi tričlanska družina, ki ima vsak mesec več kot trikrat manj dohodkov kot v prejšnjem primeru, pa smo izvedeli od 27-letne polkvalificirane delavke nekega gorenjskega podjetja lesne stroke. Njen standard še ni zadovoljiv in tudi ne kaže, da bi kaj kmalu bil. Razgovor o njenem standardu objavljamo na tem mestu zato, da bi bila bolje vidna razlika med dvema zaslužkoma, čeprav s tem nočemo komentirati vzrokov za razliko, ki je vedno bila in vedno bo, vendar jo prav zadnji čas skušamo ublažiti v prid delavcem z nizkimi mesečnimi prejemki.

— Na kakšnem delovnem mestu ste in koliko zaslužite?

»Delam v lakirnici, kjer pa za zdravje niso najboljši pogoji. Kljub temu zaslužim le 24 tisoč dinarjev. Živim skupaj z materjo in s poldrugo leto starim otrokom. Mama ima 16 tisoč dinarjev pokojnine, za otroka pa dobim 3400 dinarjev dodatka, tako da je skupaj nekaj več kot 40 tisočakov.«

— Kaj vse si s tem denarjem kupite?

»V glavnem gre okrog 20 tisoč za hrano. Meso jemo dvakrat na teden; zelenjavo imamo na vrtu. Karkoli za obleči si ne moremo kupiti vsak mesec. Razen hrane plačamo stanarino (1660 dinarjev), radijsko naročnino, elektriko in naročnino za sobotni in nedeljski Ljubljanski dnevnik ter vožnjo z avtobusom (40 dinarjev na dan). Ostalo je komaj za sproti. Če bi zaslužila vsaj 30 tisočakov, bi nam bilo precej bolje.«

— Imate kaj gospodinjskih pripomočkov?

»Samo likalnik!«

— Kakšno pa je vaše stanovanje?

»Še kar veliko in dokaj dobro opremljeno — v železničarskem domu na Hrušici imamo dve sobi in kuhinjo. Za kuhinjsko in sobno pohištvo sem morala dvakrat vzeti posojilo. Prvič 130, sedaj pa 150 tisoč dinarjev, tako da bo pri plači spet štiri tisoč dinarjev manj.«

— Ali jeste vse tri obroke?

»Ne, zajtrk in večerja sta »bolj tako« in nista vsak dan na mizi. Ne moremo shajati...«

— Kakšno pa je vaše razvedrilo?

»Za zabavo ni časa in ne denarja. Tudi v kino ne hodim. Razvedrim se pri pospravljanju in ob nenehni želji, da bi imela lepo stanovanje.«

— Kje in kako preživljate dopust?

»Doma. Letos bi otrokom kazalo iti na morje, vendar najbrž ne bom mogla ustvariti toliko prihrankov, ker bi bili pač za kaj nujnejšega prikrajšani...«

Jože Žontar

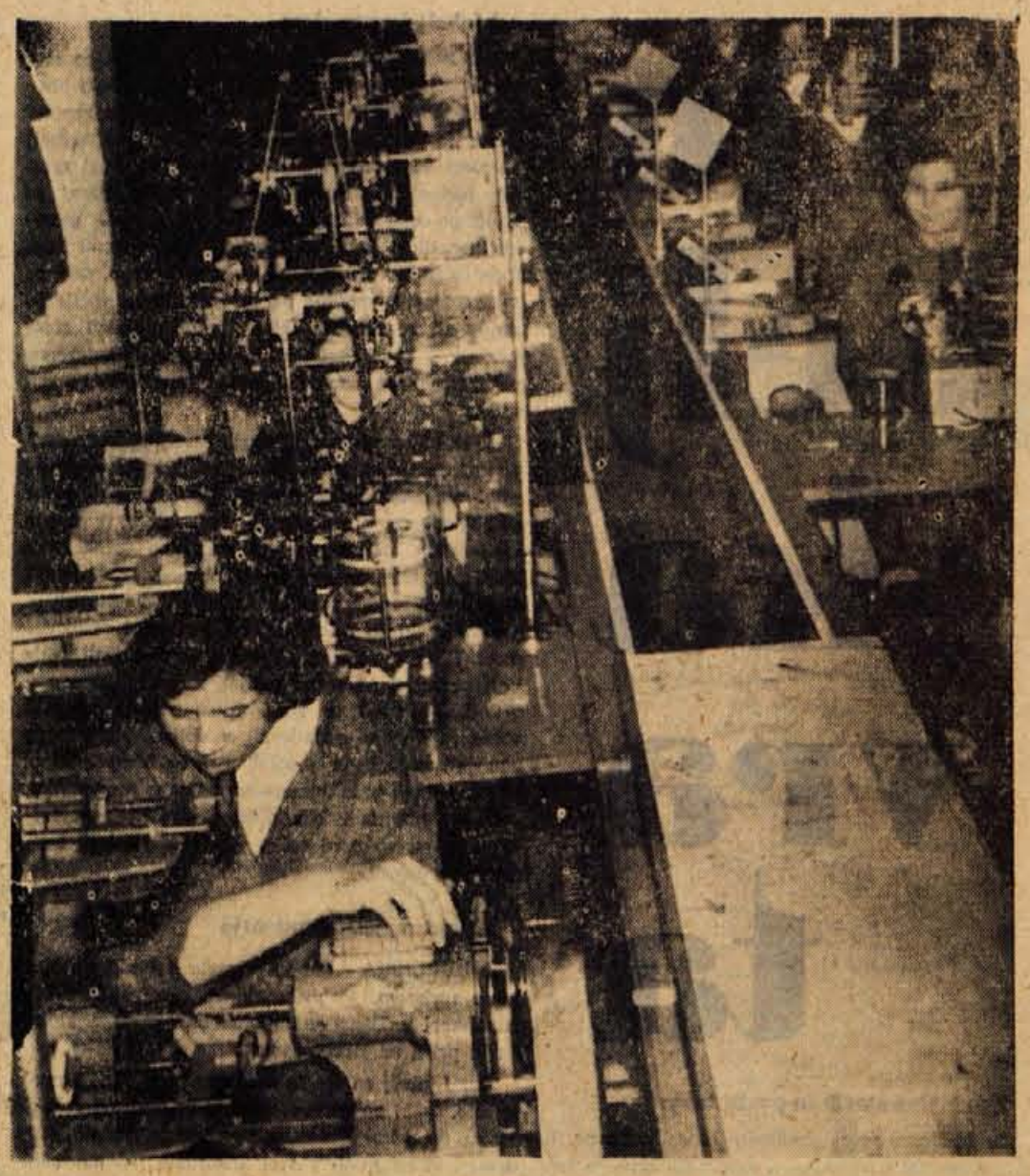

Dolgi tekoči trak je postal trdna vez med desetinami mladih deklet

Dekleta ob tekočem traku

Pod dolgo vrsto velikanskih oken, ki ob tem času odpirajo pogled na sveže zelenje starih kostanjev in prvo pomladno travo, komaj opazno polzi gumijasti trak. Ob njem so izmenično postavljene delovne mizice in mladi ženski obrazi se z vso pozornostjo sklanjajo nad svoje delo. Počasni, črni trak je postal skupni imenovalec štiridesetih parov delovnih rok; vzrok, da se je štirideset deklet med seboj spoznalo in se spoprijateljilo: prinašalec enakega dela k štiridesetim delovnim mestom in odnašalec gotovih izdelkov. Vsak dan prihajajo mlade delavke iz Škofje Loke, Šenčurja, Preddvora, Cerkelj, Kranja, Podnarta in Kokre, da bi sedale ob ta trak in se lotile zahtevnega dela.

Priznam, da nisem vedela, da bom našla tak trak. Vedno sem si zamišljala, da so tekoči trakovi v tovarnah predvsem za to, da od delavca do delavca vodijo nedokončani izdelek in vsakdo mu doda po en delček, dokler iz rok zadnjega ob traku ne pride dokončani izdelek. Potem bi lahko vprašala, če je kateri izmed delav ali delavec počasnejši in ga morajo drugi čakati ter se nanj jezijo. Morda bi celo zvedela, da je trak fanta in dekle ob sebi popeljal do spoznanja, da želita tudi izven tovarne po isti poti. In še kaj podobnega...

Toda k traku pod velikimi svetlimi okni ne sodijo taka vprašanja. (Postavili so ga v Iskrini ekonomski enoti kontaktorjev in ploščatih relejev in ob njem justirajo ploščate releje za telefonske centrale. Je edin trak za to delo v okviru Iskre. Za vsak telefonski priključek je v centralo treba vstaviti 7 relejev.)

Prevsem so ob njem samo delavke. Zakaj? Menda (verjamem, da bo to držalo) moški za tako delo nimajo potrpljenja. (Tu pa tam »šibkejši« spol le dobi kakšno odkrito priznanje). Druga značilnost: ob traku so v veliki večini zelo mlada dekleta. Pri njih je namreč z največjo gotovostjo mogoče iskati dve, za to delo najpomembnejši lastnosti: izreden vid in dobre živce, za tema dvema pa še natančnost in spretnost.

Dohodki brez nevoščljivcev

Justirke so najbolje plačani nekvalificirani delavci v Iskri. Pa jim tega prav nihče ne zavida. Vsaj v okviru tovarne, kjer poznajo njihovo delo, ne. Tudi delavkam, ki imajo omenjene sposobnosti že prirojene, delo tu ni lahko. Stalno utrujanje oči vodi do pogostih glavobolov in psihične utrujenosti. Mnoge se morajo že po letu ali dveh preseliti na drugo delovno mesto.

Ko so pred leti iskali nove delavce za justirnico, se je med tolikšno množico odločilo za to delo le 5 delavk. Zato vsa dekleta, ki pridejo v Iskro z željo, da se priučijo na delovnem mestu, psiholog najprej preizkusi, če so sposobna za justiranje (uravnavanje sestavnih delov ploščatih relejev po predpisih). Le najširši izbor omogoča, da so mesta ob traku zasedena. Ko je bila prva preizkušnja še kar neposredno na delovnem mestu, se je dogajalo, da so tudi izmed tridesetih lahko odbrali le 4 ali 5 primernih.

V justirnici ostajajo povprečno 4 do 5 let; mnoge odidejo že prej, le silno redke pa so tiste, ki so ostale blizu 10 let.

Betka s Kokrice

Ko sem vodjo izmene in predsednika delavskega sveta te enote Jožeta Erlaha povprašala, katera izmed delavk ob traku je najboljša, se je brez pomislekov odločil za 16 letno Betko Markun. Čeprav so za obvezno priučevanje zaradi zahtevnosti dela morali odmeriti 9 mesecev, že po 7 mesecih skorajda prekaša najbolj izurjene tovarišice. Njen osebni dohodek je že dvakrat presegel 40 tisoč dinarjev.

»V zadnjih 8 letih je to šele četrto dekle, ki je tako nadarjeno za to delo. Spominjam se dveh, ki sta potrebovali dve leti, da sta postali zares dobri,« je povedal tovariš Erlah.

Betka je povedala, da so bile njene sposobnosti, ki ji sedaj tako prav pridejo, v šoli najbolj opazne pri matematiki.

»Ali si po delu kaj utrujena?«

»Če delam v dopoldanski izmeni, niti ne. Popoldne je nekoliko slabše.«

»Ti je delo všeč?«

»Je. (Kakor tudi ne, če že kar na začetku dosega take uspehe!)

Po osnovni šoli sem mislila na gimnazijo, pa mi je spodletelo, potem sem prosila za zaposlitev v Iskri, brez določenih predstav o vrsti dela. Obenem obiskujem večerno administrativno šolo.«

Tovariš Erlah je pripomnil, da take, kakršna je Betka iz justirnice, nič kaj radi ne spustijo. Vendar pa je prav, če se dekleta pripravijo še na kakšno drugo delo, kajti

tu ni mogoče zaslužiti pokojnine.

Delavke najpogosteje odhajajo od tod zaradi oči. Če ti le za malenkost popustijo ali če so potrebna celo očala, se je treba preseliti k drugemu delu. Prav zaradi tega v justirnici še niso pospremili nobene upokojenke. V tem času je časovna rekorderka Francka Roblek iz Tenetiš, ki je 7 let delala kot justirka, zadnja 4 leta pa je kontrolor ploščatih relejev. Za to pa so potrebne enake sposobnosti in še veliko izkušenj po vrhu.

»Običajno vprašanje: se pri tem delu dobro počutite?«

»Se kar. Samo če bi vedela, koliko se je pri tem treba kar naprej učiti, ne vem, če bi se odločila.«

»Kaj ugotavljate pri kontroli izdelkov?«

»Da je v justirnici nekaj deklet, ki odpošljejo po traku cel zaboj ček relejev brez napak, nekaj pa takih, pri katerih je skorajda obratno. Seveda slabi izdelki potujejo nazaj, kar se pa še malo ne izplača.«

»Vas smem vprašati, koliko ste stari?«

»Zakaj pa ne, saj ne morem biti mlajša — 47 let. Zdravnica mi je že predpisala očala, vendar je rekla, naj jih še nikar ne nosim. Tako še ne mislim, da bi se preselila k drugemu delu. Morda (toda res le morda) bom tu celo dočakala pokojnino. Kakšna izjema mora biti — da potrdi pravilo.

Naši potrošniki imajo v trgovinah zelo dobro izbiro vseh mogočih artiklov. Kupci pa so v njih pogostejši tisti, ki več zaslužijo...

Ljubeljska vrata

Zgodovina starih in novih časov

Če bi danes živel plemeniti Janez Valvazor, bi najbrž napisal štiri knjige o našem turizmu. V času Valvazorja še niso veliko govorili o turizmu kot o industriji brez dimnikov, čeprav se je morda zgodilo, da se je kakšen vojvoda ali graščak odpeljal na izlet. Od Valvazorjevih časov se je svet večkrat zavrtel, saj so od njegove zgodovine kranjskih dežel minila že tri stoletja. Spremenile pa so se tudi sobote in nedelje. Dobili smo angleško soboto in zadržali staro prosto nedeljo.

Angleška sobota je za naše kraje pomemben vir dohodkov. Naši sosedi Avstrijci prihajajo k nam po meso (poceni meso je za Avstrijce važna prehrana, ker ima meso veliko beljakovin) in tako se je začel razvijati maloobmejni promet, ki je skupaj s turizmom važna veja narodnega gospodarstva. Znano je, da Avstrijci in Italijani, ki so mojstri v turizmu, pokrivajo s turizmom velik del svoje zunanjetrgovinske izgube. Tudi v Franciji je turizem v izvozu na drugem mestu. Pri nas je bil turizem na izvozni lestvici pred tremi leti na devetem mestu, vendar se iz leta v leto vzpenja navzgor.

Na strehi Karavank

STATISTIKA je dokazala, da prihaja k nam največ turistov iz nemških dežel. Iz Avstrije in Nemčije pride po zadnjih podatkih okoli 45,6 odstotkov turistov in največ prometnih vozil. Ni nič čudnega, če zaradi tega na naših mejnih prehodih v Karavankah zelo pogosto dvigajo mejne zapornice. V poletnih mesecih se kača vozil vije po strmi cesti na streho Karavank. Prav zaradi dejstva, da se pri strmi vožnji marsikomu zavrti v glavi, so tuji in domači potniki sprejeli novi ljubeljski predor z odprtimi rokami. Ljubeljski predor, ki je razen železniškega predora na Jesenicah drugi predor skozi Karavanke in prvi predor za cestni promet, je dolg nekaj več kot 1600 m z razsvetljavo in prepihom. Tudi ventilacijske naprave predvidevajo, da se tisti redki pešci, ki bodo pešačili skozi predor ne bi zadušili.

Splošno je znano, da bo skozi novi predor stekel promet nemoteno ponimi in poleti. Že v treh letošnjih zimskih mesecih so zabeležili okoli 24 tisoč prehodov. Tako ljubeljski prehod, kar zadeva cestni prehod, prednjači. Za njim sta v teh prvih mesecih precej zaostala Podkoren in Jezersko. Uslužbenci na Ljubelju pripovedujejo, da gre dnevno skozi predor 200 do 300 potnikov, ob nedeljah in sobotah pa se število poveča tudi na tisoč in več.

Ljubeljska strmina

DO DOGRADITVE ljubeljskega predora so morali turisti, ki so se usmerili čez 1370 m visoki prelaz na Karavankah, premagovati najtežje vzpone Cesta, ki vodi na ljubeljsko sedlo, je med najbolj strmimi. Na temeljih rimske ceste jo je dal zgraditi nadvojvoda Karel leta 1560. Toda takrat so vozile po cesti redke kočije, ki še niso imele gumijastih podlog. Konji so sicer sopihali v strmi hrib, toda če ni šlo, so zapregli dodatno vprego. Časi so se spremenili, strmina pa je ostala ista. Kočije so zamenjali avtomobili. Moč motornih vozil sicer merimo s konjskimi močmi, toda marsikateremu vozniku je voda zavrela, preden je prispel na vrh sedla.

V letih, ko se je začel naglo razvijati mednarodni turizem, je cesta na Ljubelj marsikateremu vozniku pomenila težko preizkušnjo. Nekateri so se ob pogledu na strmino obrnili. Ustrašili so se vzpona in poiskali lažji prelaz. Ob cesti so ostala tudi vozila, ki niso imela dovolj zdravega srca. Drugi so zopet iz strahu pred nevarno vožnjo izstopali iz avtobusov in jo peš mahnili po nevarni ovinkasti cesti. Tisti, ki so verjeli v boga, so se križali. Najbolj pogumni pa so se smejali in uživali v gorski vožnji. Začetniki za krmilom so običajno obrnili volan in vožnjo nadaljevali v dolino. Nergači so zmerjali cestarje in obsojali njihovo lenobo. Tujci, ki so spoznali naše domače zdravilo, so pred vožnjo običajno napravili kak požirek slivovice. Najbolj previdni pa so pred težko vožnjo deponirali svoj denar na carini.

Štirje angleški študentje

LJUBELJSKA cesta je pognala največji strah v kosti turistom, ki prihajajo iz ravninskih dežel. Nizozemci in Danci se na Ljubelju obnašajo, kakor da bi prišli na streho sveta.

Čez Ljubelj so šle že zanimive osebnosti. Preveč bi bilo, če bi našteli vse znamenite ljudi od rokovnjačev do Selme Karlovac. Toda štirje angleški študentje, ki so prišli v svet kozorogov, so napravili svojevrsten podvig. Znano je, da Angleži potujejo po svetu z avtomobili, ki bi jih lahko spravili v muzeje. Posebno angleški študentje se vozijo na počitnice z vsemi mogočimi »kračami.« Tako je pred letom prišla do vznožja ljubeljskega vzpona tudi skupina štirih angleških študentov. Toda Angleži niso od muh. Načrt za vzpon so napravili tako natančno, kot da bi pripravljali vojaški načrt za bitko pri El Alamein. Pol ure so sedeli za zemljevidom in merili cestišče. Napravili so točen načrt vožnje in se po temeljitem preudarku vsedli v svoje vozilo. Angleški motorji niso slabi. To so potrdili tudi študentje, ki so bili pripravljeni, da v usodnem trenutku, ko bi začel motor pešati, poskačejo iz avtomobila in pomagajo. Toda motor ob ljubeljskem vzponu ni kašljal. Po strmi cesti jih je zvlekel na sedlo. Veseli študentje so na vrhu zadovoljno poskakali iz vozila in začeli poljubljati svojo »kračo« od koles do motorja.

Zakonca v prepadu

LJUBELJSKA cesta pa pozna tudi nesreče. Stari ljubeljski cestar se čudi, da na tej cesti ni bilo več nesreč, kot se jih je zgodilo. Strmina je takšna, da je najbrž vsak voznik do skrajnosti zbran. Kljub temu pa sta francoska zakonca iz neznanih vzrokov na strmem ovinku zavozila s ceste in padla po strmini 300 metrov globoko. Ženo je pri padcu vrglo iz vozila, mož pa se je valil 300 metrov po skalovju in obležal v razbitem avtomobilu na dnu. Zakonca sta imela srečo. Žena si je pri padcu prelomila nogo, mož pa se je izmazal brez težjih poškodb. Vozilo je obležalo v prepadu popolnoma uničeno in do danes še nihče ni poskušal, da bi ga izvlekel.

Francoz je prišel drugi dan po nesreči na Ljubelj in si ogledal kraj. Odšel je z besedami: »Srečo sva imela!«

Ljubeljski predor je postavil turiste pred izbiro. Tisti, ki si želijo varno vožnjo bodo odšli skozi predor, drugi pa, ki uživajo v alpski vožnji pa bodo v poletnih mesecih lahko še naprej vozili po strmini, zakaj prelaz na sedlu bo odprt v poletnih mesecih pri dnevni svetlobi. Brez dvoma pa se bo število potnikov čez sedlo zelo zmanjšalo. Vsi ljudje namreč nimajo živcev iz jekla.

Nova ljubeljska cesta bo imela dve plasti grobega asfalta, na kateri bodo položili še plast fine povšine. Na odsekih cest, ki so že zgrajeni, sta položeni že obe spodnji plasti, tako da je vožnja po njih sedaj mogoča

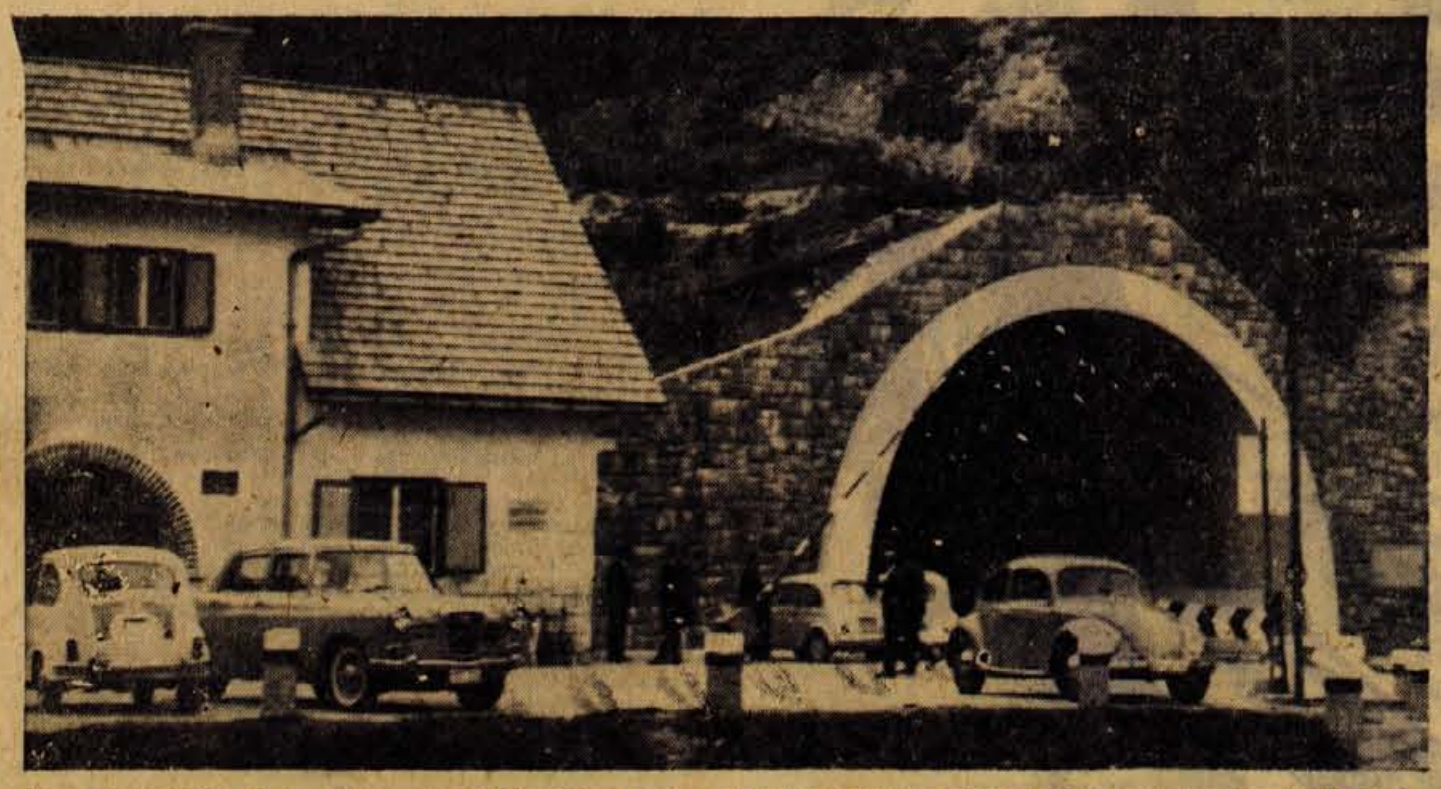

Mnogo avtomobilov, ki so se namenili prek Ljubeljskega prelaza, ni premagalo hudega vzpona, tako da so se morali vračati in drugje poiskati poti v Avstrijo. Sedaj pa tega ne bo več treba, ker je za ves promet odprt Ljubeljski predor. Z vzpetino se bo pomeril le še tisti, ki bo hotel preiskusiti moč svojega stroja.

Reportaža o skrajšanem delovnem času

NIKOLI V SOBOTO

DELAVEC IMA PRAVICO DO OMEJENEGA DELOVNEGA ČASA.
ZAJAMČENO JE, DA TRAJA DELOVNI ČAS NAJVEČ 42 UR V TEDNU. Z ZAKONOM SE LAHKO DOLOČIJO POGOJI ZA SKRAJŠEVANJE DELOVNEGA ČASA, IZJEMOMA PA SE LAHKO PREDPIŠE, DA TRAJA DELOVNI ČAS V DOLOČENIH DEJAVNOSTIH ALI V DRUGIH Z ZAKONOM DOLOČENIH PRIMERIH ZA OMEJENO DOBO VEČ KOT 42 UR V TEDNU, ČE TO TERJA POSEBNA NARAVA DELA.

(Iz Ustave SFRJ)

Delavci so se povsod po svetu in tudi pri nas vedno borili za svoje pravice. V kapitalistični družbi so svoje želje težko uresničevali. Na vsakem koraku so bili zapostavljeni, zaničevani in njihov delovni čas je bil tudi po 16 ur in še več na dan za skromen zaslužek.

Prišlo je do stavk in stavk — do revolucij. S tem pa tudi do svetlejših časov za delavca. Uveljavil je svoje pravice in dosegel osemurni delavnik. Danes živimo že v času, ko se da z minimalnim delovnim časom narediti in zaslužiti prav toliko in še dosti več kot takrat, ko je bilo treba delati noč in dan. Delavčeve roke so zamenjali stroji, avtomati.

Če pogledamo konkretno, se to že v praksi izvaja. To zagotavlja tudi naša ustava. Delovni kolektivi ugibajo, kako bi z boljšim gospodarjenjem, z bolišo notranjo organizacijo dela, skrajšali svoj delovni čas. Izkoristiti je treba notranje rezerve. TODA KAKO? To je danes tema razgovorov v skoraj vsakem delovnem kolektivu na Gorenjskem.

Ponekod se to že dokaj dobro izpeljali. Obiskali smo delovni kolektiv tovarne »SAVA« v Kranju. Tu imajo že prosto soboto. Delavci so zadovolini, ko so dva dni v tednu prosti. Zanimivo je, kako so v Savi izpeljali 42-urni delovni teden. Tehnično imajo urejeno tako, da so v vsakem mesecu tri sobote prosti, zadnjo pa delajo. Kot so nam povedali, že razmišljajo in strokovnjaki že delajo na tem, da bi uvedli štiri izmene. Seveda potem bi proste sobote in nedelje odpadle, kajti stroji bi morali biti neprenehoma v pogonu. Vendar je vprašanje, če je tu tak sistem že primeren in koristen.

Toda o tem bi bilo za sedaj še preuranjeno govoriti. Delavci bodo o tem še odločali, kaj je bolje, ali sedanji sistem ali štiri izmene. Poglejmo, kakšni so rezultati ob sedanjem sistemu 42-urnega tednika. Pogovarjali smo se s sekretarjem tovarniškega komiteja Zveze komunistov v Savi ANTONOM ŠTIRNOM.

Brž ko se je začelo uveljavljati načelo o uvajanju 42-urnega tednika, so strokovnjaki v tovarni prišli do ugotovitve, da bi bilo to v »Savi« mogoče kar najhitreje uvesti. Naredili so temeljite analize organizacije dela in sploh gospodarjenja ter predlagali občinski skupščini v potrditev da bi prešli na 42-urni tednik. Tega so uvedli s 1. januarjem letos na podlagi rezultatov gospodarjenja v zadnjih treh mesecih lani. To je pokazalo, da bo mogoče narediti prav toliko tudi ob skrajšanem delovnem času. V zadnjih treh mesecih lani so presegli proizvodnjo za 14.5 odstotka. To jim je bila tudi osnova za prehod na skrajšani delovnik.

PRVO ČETRTLETJE POD NOVIMI POGOJI DELA V TOVARNI SAVA JE MINILO ZELO UGODNO. Rezultati so se že pokazali. Seveda v začetku ni šlo vse gladko. Zaorali so novo brazdo v delovnih odnosih. Zato tudi družbenega načrta v januarju letos niso izpolnili. Vendar zaradi tega niso vrgli puške v koruzo.

STROKOVNJAKI IN DRUGI so se usedli in še enkrat temeljito preštudirali, kakšne težave in pomanjkljivosti so se pojavile. Te so kmalu začeli odpravljati. Družbeni načrt so v prvem tromesečju izpolnili in fizični obseg proizvodnje povečali za okoli 14 odstotkov. Za vsako četrtletje vnaprej izdelajo podroben načrt dela. Toda UPRAVNI ODBOR V PODJETJU JE TUDI SKLENIL, da za vsak primer, če bi karkoli prišlo, da ne bi mogli izpolniti načrta, da bi delali še kakšno soboto več v mesecu. To je POVSEM RAZUMLJIVO, saj se ob tem, da so šele uvedli 42-urni tednik lahko zgodi kaj takega.

In koliko delavci zaslužijo v »SAVI«?

TOVARNIŠKI KOMITE ZVEZE KOMUNISTOV je že lani dal predlog, da letos v povprečju ne sme noben delavec v tovarni zaslužiti manj kot 30.000 dinarjev.

Seveda so spet poklicali na pomoč strokovnjake in ti so IZRAČUNALI, da je to popolnoma mogoče, in sicer ob naslednjih pogojih (seveda je to teoretično): družbeni načrt morajo izpolniti 100 odstotno, izmeta pa mora biti ob tem samo za največ 5 odstotkov.

Praksa je že danes pokazala, da se bo to lahko uresničilo. Rezultati gospodarjenja kažejo, da družbeni načrt presegajo. Zavest delavcev se tudi veča in vsak skrbi, da bo delo kvalitetno in s tem tudi izdelki.

PRI VSEM SKUPAJ SE POJAVLJA SE ENA TEŽAVA, na katero so tudi računali ob prehodu na skrajšan delovni čas, namreč MISELNOST delavcev. Tako prevladuje mnenje, da če bodo manj delali, bodo tudi manj zaslužili. Imamo drugod iz drugih kolektivov tudi primere, ko pravijo delavci: »NIKAR NAM NE SKRAJŠUJTE DELOVNEGA ČASA, RAJE DELAMO TUDI VEČ, ČE JE TREBA, SAMO DA BOMO VEČ ZASLUŽILI.«

Zato je treba delavcem dokazati, da ni zaslužek odvisen od tega, koliko časa bo nekdo delal, marveč kako. Potrošnik se nikoli ne vpraša, koliko časa so izgubili v tovarni, da so naredili čevlje, platno ali avtomobil, marveč bo vsak gledal samo dvoje: kvaliteto in ceno.

MI VSI VEMO, DA NAS DELAVEC, KI JE HKRATI TUDI POTROŠNIK, TO DOBRO ve, vendar je morda včasih pri njem malo nezaupanja. Za to so strokovnjaki in prav naloga teh je, da se ukvarjajo z vsemi temi problemi in prepričani smo, da bodo tudi to NJIVO DOBRO ZORALI.

MILAN ŽIVKOVIČ

mali oglasi • mali oglasi

prodam

Prodam les za ostrešje stanovanjske hiše. Jeraj, Kokrica 210, Kranj 1833

Prodam rabljeni les za ostrešje. Vopovlje 7, Cerklje 1829

Ugodno prodam cementno streho opeko, ostrešje, traverze, slamoreznico, seno, gnojnično črpalko (pumpo). Šenčur 191 1875

Prodam kravo za dopitanje in kokljo s piščanci. Naslov v ogl. oddelku 1876

Prodam 4 nove gume 600x16 in eno kompletno konjsko opremo Janez Krč, Kokrški log 10, Kranj 1877

Prodam moped po ugodni ceni. Naslov v oglasnem oddelku 1878

Prodam slamoreznico s puhalnikom in transmisijo čistilnik (pajkelj) z mrežami. Poizve se Cesta na Klanec 5, Kranj 1879

Prodam prašiča 30 kg težkega. Voglje 79, Šenčur 1880

Prodam nov italijanski globok voziček. Naslov o oglasnem oddelku 1881

Prodam Primo 150 ccm. Ogled popoldan. Anton Oman, Suha 71, Sk. Loka 1882

Prodam montažno garažo. Olševek 1, Preddvor 1883

Prodam dobro ohranjeno NSU Primo, tudi na ček. Franc Muršec, Mandeljčeva 8, Kranj 1885

Prodam enostanovanjsko hišo z vrtom. Naslov v oglasnem oddelku 1885

Prodam moped Colibri za 72 tisoč dinarjev. Naslov v oglasnem oddelku 1886

Prodam kravo bohinjko s teletom. Strahinj 65, Naklo 1887

Prodam še v dobrem stanju motorno slamoreznico. Zalog 5, Cerklje 1888

Prodam Fiat 600 Goriče 31, Golnik 1889

Prodam dobro ohranjeno prostostoječo banjo, emajlirano in leseno montažno garažo, (macesen). Ogled od 15. ure dalje. Cetinski, Partizanska 4, Kranj 1890

Prodam 1000 kg odličnega sena. Lap, Koseze 7, Vodice 1891

Prodam dobro ohranjeno moško kolo Menapake na 4 prestave in radio Telefunken. Pavle Erznožnik, Koroška 53, Kranj 1901

Prodam kompletna motorna kolesa. Žabjek, Rudnik 13, Ljubljana 1902

Prodam cilinder za novo Lambreto z batom. Zgornje Bitnje 35, Žabnica 1903

Prodam motorno kolo NSU Primo v dobrem stanju. Ogled v nedeljo. Višnar, Partizanska 20, Kranj 1904

Prodam dobro ohranjen namizni štedilnik. Ogled vsak dan popoldan. Naslov v oglasnem oddelku 1905

Ugodno prodam lepo spalnico (trd les) z modrocl in trodelno omaro. Resnik, Hraše 34, Smlednik 1906

Prodam dobro ohranjeno Lambreto L 150 ccm. Naslov v oglasnem oddelku 1907

Prodam rabljeno sobno opravo. Prešernova 4, Kranj 1908

Prodam 2 pujsa 30 do 35 kg težka in 5 malih 6 tednov starih. Breg ob Savi 4. Kranj a 1846

kupim

Kupim takoj ali do jeseni vseljivo stanovanje ali hišo v Kranju ali bližnji okolici. Ponudbe oddati z opisom in navedbo cene v oglasni oddelek pod »Gotovina« 1806

ostalo

Podpisana se najlepše zahvaljujem tov. Anički Gašperšič, upravnici vrtca na Planini in vsemu kolektivu, ker tako lepo vzgajajo otroke. Vsako leto 19. 4. (dan smrti in 1. 11. peljejo otroke na grob moje padle hčerke Cilke (Tatjane), nesejo cvetja in prižgejo svečke. Terezija Odar, Savska cesta 36, Kranj 1815

Nudim stanovanje in hrano dekletu za pomoč v gospodinjstvu Naslov v oglasnem oddelku 1817

Želim spoznati kmečko dekle z malim posestvom v svrho ženitve. Oddati ponudbe v oglasni oddelek pod »Srečni zakon« 1820

Mizarskega pomočnika in vajenca za stavbena in pohištvena dela sprejmem takoj, plača po dogovoru, stanovanje in hrana preskrbljena. Jože Peternelj, Škofja Loka 1851

Podpisana Mana Šilec iz Dragočajne, preklicujem obrekljive besede, ki sem jih raznesla o Matković Štefki iz Kranja, Trojarjeva 40 1852

V. F. in K. F. izjavljava, da bo vsak, ki bo širil neresnične govorice o razmerju med K. F. in F. V. kaznensko preganjan 1892

Valvazorjev dom pod Stolom bo redno oskrbovan od 30. aprila dalje. Roblekov dom na Begunjščici bo odprt od 30. aprila do 3. maja ter vsako soboto popoldne in nedeljo v maju; redno pa bo koča oskrbovana od 1. junija 1964 dalje. PD Radovljica 1893

Dam v najem mizarsko delavnico s stroji in stanovanjem. Naslov v oglasnem oddelku 1894

Od Cerkelj do Brnikov sem izgubil zadnji sedež za moped. Pošten najditelj naj ga proti nagradi vrne pri Kepic (Boštic), Zg. Brniki 37, Cerklje 1895

V nedeljo, dne 24. 4. sem izgubil na cesti na Šmarjetno goro od Sedla do vrha svetlobni merilec (foto pribor). Poštenega najditelja prosim, da ga vrne proti nagradi. Naslov v oglasnem oddelku 1896

Sprejmem pošteno dekle ali mlajšo upokojenko za pomoč v gospodinjstvu pri eni sami osebi. Stanovanje nudim brezplačno ostalo po dogovoru. Nastop takoj! Naslov v oglasnem ddelku 1897

Osebe, ki so nas iskale 19. in 21. t. m. Poljanska cesta 49, Škofja Loka, prosimo, da se ponovno zglasijo pismeno z naslovom, da jih mi poiščemo ali dobimo. 1898

Nudim brezplačno stanovanje upokojenki, ki bi šla na deželo. Ponudbe oddati pod »Mirno življenje« 1899

Prosim cenjene stranke, da dvignejo svoje ure primešene v popravilo pred tremi meseci in nazaj, v roku 1. meseca. R. Rus, urar, Kranj 1900

Dobro plačam žensko, ki bi dopoldne kuhala in opravljala druge gospodinjske posle. Naslov v oglasnem oddelku 1909

objave

Dežurna služba veterinarjev v mesecu maju 1964:

Od 1. do 9. maja Rus Jože Cerklje, telefon 26-95

Od 9. do 16. maja dr. Franc Rutar, Kranj, Planina 4, telefon 27-04

Od 16. do 23. maja Vehovec Srečko, Kranj, Stošičeva 3, tel. 20-70

Od 23. do 30. maja Rus Jože Cerklje, telefon 26-95

Od 30. maja do 6. junija dr. Franc Rutar, Kranj, Planina 4, telefon 27-04.

ČESTITKE

Gorenjski fantje, ki služijo vojaški rok čestitajo za 1. MAJ vsem delovnim ljudem Gorenjske, posebno pa dekletom, domačim in znancem: **iz VP 4036/8 iz Petrovca-Skopje** Janez Žumer; **iz VP 7046 — Leskovac:** Franci Knific, Lojze Škerjanc, Lado Vrhovnik, Jože Tarman in Ernest Mlakar; **iz VP 6731/6 iz Knina: Ivo Šubic,** Peter Trobec, Dušan Bakan, Franc Vrečko, Robert Stiper; **iz VP 1338/13 iz Zagreba:** Metod Potočnik, Janko Krt; **iz VP 5454 iz Kiseljaka pri Sarajevu:** Janez Debeljak, Jože Cerar in Polde Zupan

---

Zahvala

Ob izgubi naše drage žene, mame, babice in prababice

MARIJE GALIČIČ

se zahvaljujemo vsem organizacijam, katerih predstavniki so se udeležili pogreba, darovalcem vencev in vsem, ki so jo spremili na zadnji poti.

Žalujoči: mož Urban, hčerke in sin z družinami ter ostalo sorodstvo.

Žerjavka, 27. aprila 1964

ZAHVALA

Ob prerani smrti dragega moža in očeta

ŠTEFANA HUDOBIVNIKA

se prisrčno zahvaljujemo vsem, ki ste se poslovili od njega, mu darovali cvetje, ga spremili na njegovi zadnji poti in nas tolažili. Zahvaljujemo se zdravnikom in osebju ZD Kranj, dr. Hriberniku, sestri Beati iz Naklega, vojaški bolnici Ljubljana, posebno pa še vsem na onkološkem inštitutu v Ljubljani, ki ste mu s toliko skrbjo skušali rešiti življenje in nam ga ohraniti.

Hvala za pozornost in pomoč vsem sosedom in sorodnikom, gospodu župniku za tolažilne poslovilne besede in spremstvo, kolektivu in sind. podružnici Iskra Kranj, KZ Naklo in Gorenjski oblačilnici Kranj. Vsem še enkrat prisrčna hvala

Globoko žalujoča žena Lojzka z otrokoma Marinko in Štefanom ter ostalo sorodstvo

Naklo, dne 27. 4. 1964

ZAHVALA

Ob bridki izgubi dragega moža, očeta, brata in strica

VINKA ČELEŠNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga v njegovi težki bolezni tolažili in mu lajšali trpljenje. Najtopleje se zahvaljujemo dr. Janezu Bajžlju za njegovo požrtvovalnost, enako tudi gospe Rodičevi, ki je tako materinsko skrbela zanj ob njini odsotnosti. Dalje se najlepše zahvaljujemo tov. Skoku in tov. Torkarju za poslovilne besede ob odprtem grobu, pevskemu zboru Svobode in godbi. Topla zahvala za izrečeno sožalje, za darovanje cvetja in vsem ki ste ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Preveč vas je, ki ste nam v tako težkem trenutku priskočili na pomoč, da bi se zahvalile vsakemu posebej, zato še enkrat vsem skupaj iskrena hvala.

Žalujoči: žena Meta s hčerko Anko in Magdo z družino, ter brat in sestra z družino

---

ZAHVALA

Ob smrti naše drage mame, stare mame in babice

IVANE SEKNE

se toplo zahvaljujemo dr. Juliju Majerju, gospodom duhovnikom in vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči: hčerki Francka in Micka, sin Francelj z družinami in ostalo sorodstvo

---

Izdaja in tiska CP »Gorenjski tisk« Kranj, Koroška cesta 8. Tekoči račun pri NB v Kranju 607-11-1-135. Telefoni: glavni in odgovorni urednik, uredništvo in uprava 21-90, 24-75, 28-97. Naročnina: letno 1300, mesečno 110 dinarjev. Cena posameznih številk: sreda 10, sobota 20 din. Mali oglasi za naročnike 20, za nenaročnike 30 din beseda. Neplačanih malih oglasov ne objavljamo.

Gorenjci!

KRANJ, Titov trg 7, poleg Prešernovega gledališča,

vam nudi usnje in potrebščine, tesnila, gumijeve izdelke, tehnični tekstil, zaščitna sredstva, plastične mase, uvoženo blago — plastično, usnjeno in kovinsko galanterijo

---

Delovni kolektiv Medzadružno lesno industrijskega podjetja

»ČEŠNJICA«

na Češnjici p. Železniki

iskreno čestita vsem delovnim ljudem naše domovine k prazniku 1. maja.

Obenem priporoča svoje kvalitetne izdelke

V četrtek, dne 30. aprila odpiramo

novo moško modno trgovino MODA

v Kranju, Titov trg 15 (v stavbi dr. Fajdiga)

Trgovina je založena z moškim perilom, pleteninami, srajcami, klobuki, kamgarni in ostalim moškim modnim blagom.

Priporoča se Trgovsko podjetje

ELITA Kranj

KOVINAR —

tovarna tekstilnih strojev Kranj,

sprejme

za šolsko leto 1964/65 več vajencev za učenje naslednjih poklicev:

— orodjar
— rezkalec
— kovinostrugar
— strojni ključavničar
— klepar

Vajenci prejemajo razen običajne še posebno nagrado, katera je odvisna od učnega uspeha.
Interesenti naj lastnoročno napisane vloge dostavijo do 15. maja 1964 v tajništvo podjetja. Vlogi je treba priložiti zadnje šolsko spričevalo in življenjepis.

Obvestilo

Zdravstveni dom Kranj obvešča starše, da bo **drugo cepljenje** proti otroški paralizi, davici, tetanusu in oslovskemu kašlju **za otroke** rojene 1. 1. 1963 do 31. 11. 1963 ter vse starejše, ki še niso bili popolno cepljeni.

S seboj prinesite vabilo, izkaznico o cepljenju in žličko. **Za one, ki so imeli vabilo od 20. 4. do 24. 4.**

Otroški dispanzer Kranj
11. 5. 1964 od 8. do 12. ure
od 14. do 18. ure

Vrtec Golnik
12. 5. 1964 ob 7.30

Šola Goriče
12. 5. 1964 ob 8.30

Šola Trstenik
12. 5. 1964 ob 9. uri

Zdravstv. postaja Preddvor
12. 5. 1964 ob 9.45

Šola Kokra
12. 5. 1964 ob 11. uri

Zdravstv. postaja Jezersko
12. 5. 1964 ob 12. uri

Krajevni urad Žabnica
12. 5. 1964 ob 14.30

Zdravstv. postaja Stražišče
12. 5. 1964 od 15.30 do 18. ure

Gasilski dom Hrastje
13. 5. 1964 ob 7.30

Šola Trboje
13. 5. 1964 ob 8.15

Šola Voklo
13. 5. 1964 ob 8.45

Posvetovalnica Šenčur
13. 5. 1964 ob 9.45

Posvetovalnica Žeje
13. 5. 1964 ob 11.15

Šola Podbrezje
13. 5. 1964 ob 12. uri

Zadružni dom Naklo
13. 5. 1964 ob 14. uri

Zadružni dom Kokrica
13. 5. 1964 ob 15. uri

Šola Predoslje
13. 5. 1964 ob 16.30

Zadružni dom Visoko
13. 5. 1964 ob 18. uri

Zdravstv. postaja Cerklje
14. 5. 1964 od 8. do 11.30

Šola Šenturška gora
14. 5. 1964 ob 13.30

Šola Zalog
14. 5. 1964 ob 15.15

Zadružni dom Velesovo
14. 5. 1964 ob 16. uri

Šola Besnica
15. 5. 1964 ob 7.30

Gostilna Nemilje
15. 5. 1964 ob 8. uri

Šola Podblica
15. 5. 1964 ob 8.30

Šola Plevo
15. 5. 1964 ob 10. uri

Posvetovalnica Mavčiče
15. 5. 1964 ob 10.30

Mladinska knjižnica, Zasavska c. 10
15. 5. 1964 ob 11.15

ZDRAVSTVENI DOM
KRANJ

Občinski sindikalni svet Kranj

Ob 1. maju, prazniku dela
čestitamo vsem delovnim ljudem,
sindikalnim podružnicam
in družbeno političnim organizacijam

KAR VESLO ZDAJ V DLAN!

O čolnarjenju in čolnarjih pa še kaj

Brodnik je tisti, ki brodi po vodi. Beseda ima nekak arhaičen prizvok, spominja pa nas na sivolasega starca, ki sam samcat ždi v brodu in se truden opira na veslo ter čaka, da ga bo kdo zmotil iz zamišljenosti ali zaspanosti. — Toda brodnik ni samo tisti, ki z veslom ali z drogom brodi po vodi; v novejšem času, kakor bi lahko imenovali tudi sedanjega, poznamo čedalje več takšnih brodnikov, ki znajo z vsemi štirimi zelo dobro odrivati vodo, da se obdrže na površini, toda celo brez vsakega pripomočka: broda, vesla, droga ali flosa. Pravzaprav pa je to znal tudi že najstarejši človek, ko je bival na mostišču.

Pred stoletji so brodarili s flosi

Zgodovina brodarstva prav tako sega daleč v sivo preteklost. Človek je že od nekdaj premagoval reke in jezera, no, pa čeprav je za začetek vrgel v vodo debelo bruno, ki ga je prav izvrstno obdržalo na površini. Ljudsko izročilo o blejskem čolnarstvu pravi, da so nekdaj pred stoletji brodarili po jezeru s flosi ali s posebnimi preprostimi napravami, ki bi jih lahko tudi imenovali les na les! JANEZ VIDIC ali LEDRARJEV OČE Z MLINEGA, zibelke blejskega čolnarstva in turizma, pripoveduje, da ve za 5 gospodarjev nazaj, to pa je domala 300 let, kako so v njegovi rodovini čolnarili oče, ded, praded in še prapraded... Za pet LEDRARJEVIH rodov zanesljivo govori ustno izročilo, kako so si izročali sprva brodarske, kasneje pa čolnarske pravice iz roke v roke. Ledrarjev oče je star sedemdeset let in je že pred dobrim desetletjem prenehal čolnariti, nadaljeval je sin, pa tudi ta je že oddal posel drugim...

Mlinani — čolnarji s pisano pravico

MLINANI so že od nekdaj izkušeni čolnarji. Čolnarjenje jim je bilo blizu že zaradi lege ob jezeru. Kot pripovedujejo, so si uradne pravice za čolnarjenje pridobili nekako sredi prejšnjega stoletja s posebnim servitutnim zakonom. Teh pravic pa sprva niso bili prav posebno veseli, ker jih je zakon po drugi strani prizadel. Namesto gozdov, ki so jih razdeljevali kmetom v drugih vaseh, so Mlinani dobili pravice nad vodo in od tega časa naprej so postali poklicni čolnarji z vsemi pravicami in dolžnostmi. Osemnajst družin v vasi si je lahko popolnoma lastilo pravice. Še danes zatrjujejo na Mlinem stari ljudje, da so bili tedaj bolj prizadeti kot obdarovani, saj vas skorajda nima gozdov. Če začetek ni preveč obetal, pa se je kasneje izkazalo, da se čolnariti vendarle izplača. Romarjev in turistov, gosposkih in revnih, je bilo čedalje več in kmetje čolnarji so sredi dela na polju odhajali k jezeru in vneto poprijemali za vesla. Sprva se jim je zdel takšen posel malce odveč, saj se ni spodobilo opuščati delo na polju in prevažati navadne romarje in »brezdelne« ljudi. Toda soseska se je na tak način življenja kmalu privadila.

Z brodárstvom je cvetel tudi turizem

Že v desetletju pred 1. svetovno vojno je turizem z romarstvom na Mlinem naglo napredoval. Gradili so nova poslopja, hotele in vile. Med obema vojnama pa je promet kar zacvetel in na Mlinem je dnevno bivalo do 800 gostov. To prijazno naselje ob jezeru, z izredno lego, je postalo žarišče vsega blejskega turizma. Glavno besedo sta imela pri tem hotela, ki jih danes ni več — CENTRAL in PETRAN, pa tudi Starkelj in številne vile ob jezeru. K razcvetu turizma pa je veliko pripomoglo tudi čolnarstvo, predvsem pa izredna lega in urejenost. Z Mlinega je bila odskočna deska na Otok. Ob obali so imeli dve čolnarski lopi, kopališče in raznovrstne naprave za razvedrilo gostov. Med drugo svetovno vojno je čolnarstvo naglo pojemalo, zamrl pa je tudi turizem na Mlinem. Po vojni pa se ni več opomogel. Podirali so stavbe in nekdanje turistične objekte, nekaj pa jih še stoji.

Potapljača iz Trsta sta se trudila zaman

Janez VIDIC se spominja številnih dogodivščin iz svoje dolgoletne čolnarske prakse. Življenje na vodi je bilo prijetno; iz dneva v dan je prinašalo marsikaj zanimivega, česar drugi ljudje niso doživljali. — O blejskem zvonu, ki je potopljen na dnu jezera, je ljudsko izročilo spletlo številne zgodbe in pripovedi. O tem je Janez Vidic vedel povedati naslednje: »Ne vem prav natanko, zdi se mi pa, da je bilo leta 1904. Star sem bil 10 let. Takrat sta bivala na Otoku mežnar Žerovec in župnik Jereb, ki je imel papagaja, ki je vsakogar pozdravljal in mu zaželel dobrodošlico. Takrat so hoteli prepeljati na Otok nov zvon. Pri prevozu pa se je čoln zazibal in zvon se je prevalil v vodo. Nihče več ni mogel pomagati. Zvon se je naglo pogreznil v globino. Takoj so poklicali dva potapljača iz Trsta. Več dni sta se zaman spuščala v globino. Takrat smo se jima vsi čudili, kako sta mogla tako dolgo zdržati pod vodo. Zunaj so jima s pomočjo nekakšnega meha dovajali zrak, onadva sta pa po posebni vrvici sporočala, naj ju potegnejo na površje. No, kakor tisti Katujčar, ki so ga spustili globoko v kevdrc, da bi se prepričal, če res sam vrag biva notri. — Zastonj sta se trudila — zvona nista nikoli našla. Povedala sta pa, da notri na dnu leži potopljeno polno različnih stvari, pa še nekakšno čudno drevje raste; blata pa je toliko, da bi se kmalu pogreznila vanj. Kdo bi jima zavidal tako nevarno početje, silili pa smo vendarle vanju, toda prav rada sta jo ubrala nazaj v Trst.«

Ko je stekla železna cesta...

Ne bi skoraj verjeli, da je bil promet po jezeru včasih pred petdesetimi leti mnogo bolj živahen kot danes. Takrat so imeli na Mlinem kakih 30 velikih čolnov, ki sta jih navadno poganjala po dva čolnarja. Bili pa so precej drugačni od današnjih plitvic. Imeli so bolj oglato obliko, dolžine 6 metrov, široki pa so bili do 1,80 m. Danes imajo na Bledu le 11 večjih čolnov ali plitvic, ki jih upravlja 11 čolnarjev. Ko je leta 1906 stekla železnica TRST—DUNAJ tudi po Gorenjski, so navalili na Bled obiskovalci s Primorske, Italije in iz Avstrije. Bledu se je to zelo poznalo. Tudi turizem se je naglo širil. Z Dunaja je takrat vozil brzi vlak le 9 ur. Dela je bilo polne roke, čolnarji so imeli celo svojo organizacijo in so bili zelo enotni. To se je izkazalo, ko so vodili pravdo proti lastniku nekaterih blejskih hotelov, gradu in Otoka Kendu, ki je edini imel tudi svoje čolnarje. Mlinski čolnarji niso dovoljevali nobene samovolje v vodnem režimu po jezeru. Imeli so skrbno izdelan pravilnik o redu in čolnarjenju in pisane pravice in dolžnosti. Imeli so poseben sreniški odbor, ki ga je dolga leta vodil JANEZ PAZLAR. Pri tej hiši imajo ohranjene še vse listine. — Ko je nekoč vrgel v jezero neki PRAPROTNIK z Bleda motorni čoln in z njim poskušal vozariti za lastnika Kendo, so se Mlinani odločno uprli. Vodili so dolgo pravdo in jo tudi dobili. Motorni čoln so morali spet potegniti iz vode.

Seveda pa brez glavarja iz Radovljice ni šlo. Ta je hotel sam preizkusiti koristnost ali škodljivost nove motorne naprave. 18 ljudi je stopilo v motorni čoln, toda ko so povečali hitrost, je pričela voda pljuskati v čoln in špricati po ljudeh. Celo okrajni glavar je bil ves moker, zato je v jezi prepovedal uporabljanje motornega čolna. Od tistih dob dalje niso dovoljevali vožnje z motornimi napravami, pa ne zavoljo ponesrečnega glavarjevega poizkusa, marveč zategadelj, ker so spoznali, da to škoduje čistoči jezerske vode.

MLINANI čolnarijo na Blejskem jezeru še dandanes. Od 11 plitvic ali velikih čolnov, jih imajo v rokah devet, dva čolnarja pa sta prav z Bleda. — Torej se je nekdaj pisana in tako spoštovana tradicija ohranila prav do današnjih dni.

JOŽE BOHINC
Ilustriral JANEZ RAVNIK

Blejski čolnarji peljejo zvon, ki zvoni samo v pravljicah

Zaslužili smo za kruh, pa še kak krajcar za priboljšek!

»Česa se še kaj dobro spominjate iz časov, ko ste brodarili po jezeru?«

»O, to pa to, tega je bilo več kot pa bi si človek mogel zapomniti. No, nadvse imenitno pa je bilo na cesarjev god 17. avgusta. Takrat je bil Bled ves na nogah. Sam sprevod je bil dolg od dvorca na Mlinem pa tja do konca Bleda. Ljudje so nosili zastave, lampiončke, peli so in deklamirali: »BOG OHRANI, BOG OBVARJI NAM CESARJA, AVSTRIJO!« Pri Zdraviliškem domu pa so igrale godbe in dva kapelnika sta prišla za to priložnost naravnost z Dunaja.

Vozili smo imenitne ljudi

»Ja, prevažali smo različne ljudi in gospodo in med njimi samega cesarja Franca Jožefa, ki se je dvakrat mudil na Bledu. — Pa tudi s kraljem Aleksandrom sem govoril, vidite, s samimi imenitnimi ljudmi. To pa je bilo takrat, ko je gorelo na Selu. Vsi gasilci smo hiteli tjakaj na pomoč. Ko sem ravno poleg brizgalke privijal cev, se nenadoma oglasi neznan glas: ŠTO RADITE? Debelo sem pogledal in spoznal Aleksandra. Najbolj imenitno pa je bilo takrat, ko se je možila cesarjeva hči. No, pa kdo bi obdržal vse te reči v glavi! Za nas je bilo važno, da smo zaslužili za kruh in še kak krajcar več za priboljšek. Samo da je veslo dobro odrinilo, pa da smo imeli vožnje!«

Prvomajski zapis iz žirovske Alpine

SP = ŠD

ŠINDIKALNA PODRUŽNICA JE ŠPORTNO DRUŠTVO — pove razšifriran naslov pričujoče reportaže in povrh vsega še popolnoma ustreza resnici. Sindikat tovarne čevljev Alpina iz Žiri namreč vzdržuje skoraj vso telesnokulturno dejavnost tega kraja, saj podpira tri športne sekcije in v njih več kot sto športnikov. Razen šahovske, smučarske in judo sekcije v okviru tega podjetja, je sicer pod streho Partizana v Žireh še odbojkarska vrsta, ki pa le bol alj manj životari in zato v Alpini že razmišljajo, če bi jo vzeli kar za svojo«...

Niso tako pogosti primeri, da bi se kakršen koli delovni kolektiv tako živo zavzel za šport in rekreacijo svojih delavcev, kot se je sindikalna podružnica Alpine, ki za sve to letno nameni okrog 650 tisoč dinarjev. Obiskali smo podjetje ter s predstavniki sindikalne podružnice in športnih sekcij sedli za mizo. Za uvod je predsednik sindikata **Janez Oblak** dejal, da jim ni žal tega denarja, saj so tisti, ki se ukvarjajo s športom, v glavnem tudi najboljši delavci. Že samo to, da z njimi nimajo nikakršnih problemov, jih je prisililo k razmišljanju, da bi prav za vse zaposlene pripravili med odmori posebno razgibalne vaje, ki bi nedvomno pripomogle k boljšemu počutju delavcev in zato tudi k večji produktivnosti. Vsekakor je ta zamisel vredna upoštevanja, saj menda nikomur, ki jo je uvedel, ni žal za ta korak.

Nekako pred petimi leti je Alpina v prenesenem pomenu besede postala tudi športno društvo. Delavce je telesnokulturna dejavnost pritegnila, čeprav so imeli za vadbo in tekmovanja slabe pogoje. Počasi se je zadeva začela obračati na bolje in so se iz tega dosedaj razvile tri precej močne športne sekcije. Zato o vsaki nekaj besed.

MOČNI FANTJE, DA MALO TAKIH

Ko so se fantje v Alpini navdušili za japonsko mehko umetnost — judo, najbrž niso mislili, da bodo tako hitro napredovali. Bili so tako zavzeti, ko so se metali po blazinah v telovadnici, da so kmalu začeli prekašati sami sebe in so morali na pomoč poklicati poznanega tekmovalca Marjana Mačka. Naučil jih je toliko, da so z mladinsko vrsto odšli na nekatera tekmovanja, ki so jih pripeljala v republiško ligo, kjer so še danes. Žirovci so že po naravi krepki, zato jih je judo, kjer tudi moč in krepost veliko pomenita, silno pritegnil. Zanj so se začeli zanimati tudi pionirji, ki prej niso dali miru, da so jim organizirali sekcijo, kjer se učijo osnovnih prijemov.

»Največji problem, s katerim se dan za dnevom srečuje 45 judistov Alpine,« nam je začel pripovedovati vodja sekcije **FRANC VOLF** **»pa so še vedno denarna sredstva. Sodelovanje v republiški ligi, kjer smo vezani tudi na potovanje v Maribor in druge kraje, velja nič manj kot 280 tisoč dinarjev. Zelo bi potrebovali tudi lastnega trenerja, da bi lahko hitreje napredovali. Ker sindikalno podružnico Alpine vsako leto omolzemo za pol milijona dinarjev, bi bili zelo hvaležni tudi občinski zvezi za telesno kulturo Logatec, če bi prispevala svoj delež za naše boljše uspevanje.«**

POMOČ V SMUČARSKIH ČEVLJIH

Smučarska sekcija je v Alpini zaživela pred tremi leti. Vanjo se ju kljub slabima zimama, ki sta sledili, takoj vključilo precej smučarjev, tako da jih je sedaj v Alpini že več kot 30. Razen tega so se sekciji pridružili tudi šolarji, tako da ima za prihodnje še lepe možnosti kvalitetnega razvoja.

Prav to pa je smučarjem Alpine v mislih, kadar začno govoriti o sebi. Če jim sindikalna podružnica ne bo mogla nuditi več kot 50 tisoč dinarjev na leto (računajo namreč, da bodo potrebovali več; še posebno, če bodo pričeli gradili tako zaželeno 50-metrsko skakalnico), potem bodo podjetje zaprosili še za nekaj smučarskih čevljev, ki jih alpina pošilja na vse jugoslovansko tržišče.

To namero am je izdal vodja **TONE OBLA**: ki je ves v ognju, če je reč o smučanju. **V Žireh bomo ustvarili kvalitetno smučarsko vrsto ,saj smo kot rojeni za smuči. Naša rojaka, ki sta že mnogokrat zastopala državne smučarske barve, gotovo poznate — to sta Roman Seljak in Oto Giacomelli. Nekaj pa res moramo napraviti, saj je bilo za štiri tekmovanja, ki smo jih priredili letos, izredno zanimanje. Razen skakalnice pa se bomo lotili tudi proge za veleslalom od planinske postojanke na Goropekah do Žiri.«**

NAŠLI SO POTREBNI PROSTOR

Pa tudi s šahom se v Alpini ukvarja okrog 30 delavcev, ki so pred kratkim dobili svoj prostor v sindikalni sobi. To je torej najmlajša športna sekcija v Alpini, vendar ima vedno več pristašev. Ostalim Žirovcem, ki obvladajo prestavljanje figur, so napovedali dvoboj — in zmagali le z 11 : 9, vendar pravijo, da bo že prihodnjič boljše. Šahisti se zbirajo v svojem prostoru trikrat na teden, pravijo pa, da bi se radi še večkrat. V teku je namreč izbirni turnir za reprezentanco, ki bo sodelovala na več tekmovanjih, zato bi vsak rad pokazal, kaj zmore.

Oglasil se je predstavnik šahovske sekcije **IVAN CAPUDER: »Za igro je zelo veliko zanimanje tudi izven naše tovarne, tako da bi krog prav kmalu lahko razširili, če bi imeli možnosti za to. Sicer pa smo že tako stali podružnico sindikata skoraj 100.000 dinarjev. Tudi turnirji v Tržiču, Kranju, na Vrhniki in v republiškem merilu v Velenju, ki se jih mislimo udeležiti, ne bodo zastonj.«**

● Športno življenje v Alpini je torej zelo živahno. Sindikalna podružnica se zaveda pomena te dejavnosti, zato ne štedi mnogo, ko jo podpira, čeprav ta pomoč zaide tudi prek ograje tovarne. Alpina je namreč postalo tudi športno društvo in je pravzaprav namesto logaške občinske zveze za telesno kulturo in društvo Partizana prevzela breme (ki pa se utegne obrestovati) na svoje rame. Tako njena sindikalna podružnica tudi že razmišlja, če bi poskrbela še za odbojkarsko sekcijo. V tovarni je precej zanimanja za to panogo in bi kmalu tudi iz vrst delavcev dobila mnogo privržencev. To potrjuje tudi obrobni podatek, da so lani na hitro roko sestavili odbojkarsko moštvo, ki pa je na splošno presenečenje na občinskem turnirju osvojila pokal...

JOŽE ŽONTAR

Razgovora o športni dejavnosti v Alpini so se udeležili — vodja judo sekcije Franc Volf, vodja smučarske sekcije Tone Oblak, vodja šahovske sekcije Ivan Capuder in predsednik sindikalne podružnice Janez Oblak.